

EASO

Praktisk veileder: Utelukkelse

EASOs serie med praktiske veiledere

Januar 2017

Europe Direct er en tjeneste som hjelper deg å finne svar på spørsmål om EU.

Gratisnummer (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Visse mobiloperatører tillater ikke 00 800-numre, eller slike oppringninger kan bli fakturert.

Mer informasjon om EU finnes på Internett (<http://europa.eu>).

Print ISBN 978-92-9494-670-6 doi:10.2847/767233 BZ-06-16-228-NO-C
PDF ISBN 978-92-9494-639-3 doi:10.2847/094419 BZ-06-16-228-NO-N

© Det europeiske støttekontor på asylfeltet, 2017

Verken EASO eller personer som opptre på dets vegne, kan holdes ansvarlig for bruk av informasjonen i denne veilederen.

EASO

Praktisk veileder: Utelukkelse

*EASOs serie med praktiske
veiledere*

Januar 2017

Introduksjon til praktisk veileder i utelukkelse

Hvorfor ble denne praktiske veilederen utarbeidet? EASOs praktiske veileder «Utelukkelse» er ment som et praktisk hjelpemiddel i det daglige arbeidet for saksbehandlere i og utenfor EU.

Formålet med den praktiske veilederen er å bidra til å identifisere og behandle potensielle utelukkelsessaker.

Veilederen er utformet i samsvar med relevant regelverk og foreslår samtidig en praktisk tilnærming som overfører standardene fra det felles europeiske asylsystemet (CEAS) til veiledning i daglig arbeid.

Hva er omfanget av denne praktiske veilederen? Denne veilederen fokuserer på bestemmelsene i **artikkel 12.2 i kvalifikasjonsdirektivet, basert på artikkel 1F i Genèvekonvensjonene av 1951 og artikkel 17 i kvalifikasjonsdirektivet**, dvs. bestemmelsene som regulerer utelukkelse i tilfelle søkeren ikke «fortjener» internasjonal beskyttelse.

Utelukkelse etter artikkel 12.1 i kvalifikasjonsdirektivet, basert på artikkel 1D og artikkel 1E i Genèvekonvensjonene av 1951, dvs. i tilfelle søkeren allerede nyter godt av beskyttelse og derfor ikke har behov for beskyttelse i form av flyktningstatus, er ikke tema i denne veilederen.

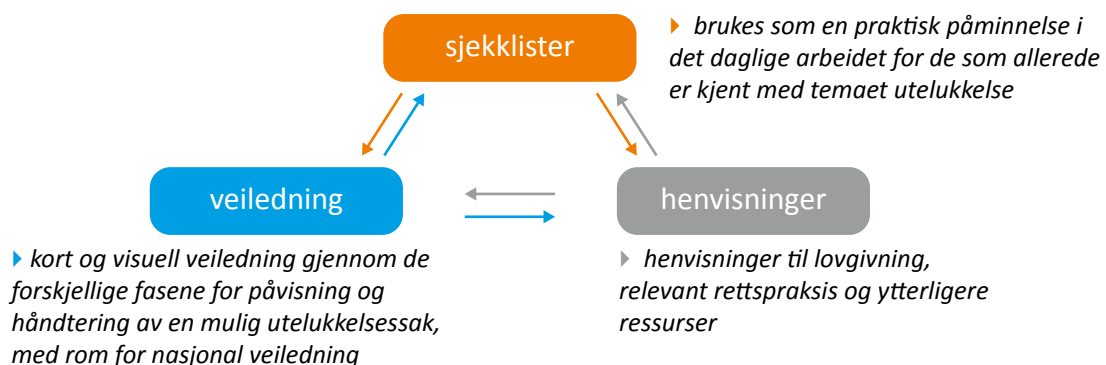
De fleste begrepene i denne praktiske veilederen er hentet fra strafferett, nasjonal eller internasjonal, så vel som internasjonal humanitær rett. Det bør imidlertid understrekes at utelukkelse er en asylrettslig ordning som i sitt vesen og sine mål er forskjellig fra disse, og at særlige hensyn gjelder i så måte.

Hvem bør bruke denne praktiske veilederen? Denne veilederen er primært ment for ansatte i utlendingsmyndighetene. Den henvender seg til beslutningstagere generelt. Målgruppen er intervjuere og saksbehandlere, men den kan også utgjøre et nyttig hjelpemiddel for tjenestemenn som håndterer førstekontaktssituasjoner, og andre som er involvert i påvisning og/eller håndtering av en utelukkelsessak.

Denne praktiske veilederen er primært ment å dekke behovet til saksbehandlere som møter utelukkelse for første gang. For dem vil hjelpemiddelet kunne bidra til økt bevissthet om temaet. Den er imidlertid også ment å være nyttig for saksbehandlere med lang erfaring, herunder spesialister på utelukkelsessaker, som kan bruke veilederen som en praktisk påminnelse.

Hvordan skal denne praktiske veilederen brukes? Den praktiske veilederen er tredelt. Hver del kan brukes uavhengig, eller de kan settes sammen, avhengig av brukerens behov. De veileder brukeren fra identifiseringen av en mulig utelukkelsessak til det skriftlige vedtaket og en eventuell oppfølging.

Bruk av delene i den praktiske veilederen:

I tillegg til å gi strukturert veiledning, kan denne praktiske veilederen også betraktes som et verktøy for egnevaluering og/eller kvalitetskontroll.

Hvordan ble denne praktiske veilederen utarbeidet? Veilederen ble utarbeidet av eksperter fra EU+-statene, tilrettelagt av EASO og med nyttige innspill fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Før veilederen var ferdigstilt, ble den sendt på høring til alle EU+-statene.

Hvordan er denne praktiske veilederen knyttet til andre verktøy fra EASO? EASOs oppgave er å støtte medlemsstater gjennom blant annet felles opplæring, felles kvalitetssikring og felles informasjon om opprinnelsesland. Som med alle verktøy fra EASO, er den praktiske veilederen «Utelukkelse» basert på de felles standardene fra CEAS. Den bygger på samme rammeverk og bør betraktes som et tillegg til andre tilgjengelige hjelpemidler fra EASO. At veilederen er i overensstemmelse med de andre verktøyene, har vært et primærhensyn, særlig i forhold til EASOs nært beslektede opplæringsmodul for utelukkelse. EASOs «[Judicial Analysis Exclusion: Articles 12 and 17 Qualification Directive \(2011/95/EU\)](#)» var også en nyttig kilde under utarbeidelsen.

Dette er en praktisk veileder utarbeidet i EASOs kvalitetsmatriseprosess. Den bør ses i sammenheng med andre tilgjengelige praktiske hjelpemidler, særlig [EASOs praktiske veileder «Personlig intervju»](#) og [EASOs praktiske veileder «Bevisvurdering»](#).

Hvordan er denne praktiske veilederen knyttet til nasjonal lovgivning og praksis? Dette er et ikke-bindende harmoniseringsverktøy som gjenspeiler felles standarder og gir rom for nasjonale variasjoner i lovgivning, veiledning og praksis.

Hver nasjonale myndighet kan sette inn relevante deler av lover og retningslinjer i den praktiske veilederen på dertil egnede steder for å gi saksbehandlerne en samlet veiledning i utelukkelse.

Innhold

VEILEDNING	7
1. Hva er utelukkelse?	8
2. Påvisning av mulige utelukkelsessaker	10
3. Henvisning og prosessuelle garantier	12
4. Intervju med fokus på utelukkelse	13
4.1. Forberedelse	13
4.2. Gjennomføring av intervjuet	16
5. Bevisvurdering	19
6. Juridisk analyse	21
6.1. Kvalifikasjon av handlinger som kan medføre utelukkelse	21
6.2. Individuelt ansvar	29
7. Utkast til vedtakselementer i forbindelse med utelukkelse	36
8. Henvisning for etterforskning og/eller straffeforfølgelse	37
SJEKKLISTER	39
HENVISNINGER.....	47

Praktisk veileder fra EASO:
Utelukkelse
VEILEDNING

1. Hva er utelukkelse? [\[sjekkliste\]](#)

Denne praktiske veilederen henviser bare til utelukkelse etter artikkel 12.2 i kvalifikasjonsdirektivet, basert på artikkel 1F i Genèvekonvensjonene av 1951 samt artikkel 17 i kvalifikasjonsdirektivet.

Nedenfor er noen sentrale budskap for å introdusere saksbehandleren for emnet utelukkelse.

□ Det er obligatorisk å anvende utelukkelsesbestemmelsene [\[sjekkliste\]](#)

Når det er alvorlig grunn til å anta at søkeren har begått handlinger som kommer inn under utelukkelsesbestemmelsene, er det obligatorisk å anvende disse.

Det er obligatorisk å anvende utelukkelse for handlinger som kommer inn under bestemmelsene i artikkel 12.2 i kvalifikasjonsdirektivet, basert på artikkel 1F i Genèvekonvensjonene av 1951 og artikkel 17.1 i kvalifikasjonsdirektivet. Det eneste unntaket til utelukkelsesbestemmelsenes obligatoriske art, er artikkel 17.3 i kvalifikasjonsdirektivet (utelukkelse fra subsidiær beskyttelse basert på andre forbrytelser som ikke regnes som grove forbrytelser, dersom visse vilkår er oppfylt).

□ Formålet med utelukkelse er å beskytte asylordningens integritet [\[sjekkliste\]](#)

Utelukkelse gjelder for dem som ellers ville være berettiget til internasjonal beskyttelse på grunn av velbegrunnet frykt for forfølgelse eller reell risiko for alvorlig skade. Det er et nødvendig tiltak for å bevare asylordningens integritet.

Det er to hovedgrunner til utelukkelse:

de som ikke fortjener internasjonal beskyttelse

1. Visse handlinger er så alvorlige at søkere som kan holdes ansvarlige for slike handlinger ikke fortjener internasjonal beskyttelse.

de som unndrar seg å bli stilt til ansvar for alvorlige forbrytelser

2. Det internasjonale rammeverket bør ikke være en form for beskyttelse som gjør det mulig for dem som har begått forbrytelser å unndra seg å bli stilt til ansvar.

Ettersom dette kan ha alvorlige konsekvenser for den enkelte, bør anvendelse av utelukkelsesbestemmelsene alltid vurderes på en restriktiv måte og med stor aktsomhet.

□ Grunner til utelukkelse [\[sjekkliste\]](#)

Utelukkelse får anvendelse dersom det er **alvorlig grunn til å anta** at søkeren er individuelt ansvarlig for handlinger som kan medføre utelukkelse (for subsidiær beskyttelse gjelder dette også hvis vedkommende utgjør en fare for samfunnet eller sikkerheten til medlemsstaten). Det ville bare være berettiget av følgende utelukkelsesgrunner:

Grunner til utelukkelse	
flyktningstatus	<ul style="list-style-type: none"> ▪ forbrytelser mot freden, krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten ▪ alvorlige ikke-politiske forbrytelser utenfor tilfluktslandet før anerkjennelse som flyktning ▪ handlinger som er i strid med FNs formål og prinsipper
subsidiær beskyttelse	<ul style="list-style-type: none"> ▪ forbrytelser mot freden, krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten ▪ alvorlige forbrytelser ▪ handlinger som er i strid med FNs formål og prinsipper ▪ fare for samfunnet eller sikkerheten i den medlemsstaten der søkeren befinner seg ▪ andre forbrytelser (under visse omstendigheter)

Utelukkelsesgrunnene for flyktningstatus og subsidiær beskyttelse er tilnærmet like og skriver seg fra bestemmelsene i artikkel 1F i Genèvekonvensjonene av 1951. Det bør imidlertid bemerkes at de ikke er nøyaktig like. Artikkel 17.1 i kvalifikasjonsdirektivet fjerner noen av kravene til alvorlige forbrytelser (artikkel 17.1b i kvalifikasjonsdirektivet) og introduserer ytterligere utelukkelsesgrunner (artikkel 17.1d og 17.3 i kvalifikasjonsdirektivet) for subsidiær beskyttelse.

Ytterligere veiledning for å kvalifisere handlinger som kan medføre utelukkelse, og for fastsettelse av individuelt ansvar, finnes i de spesifikke avsnittene nedenfor.

Den fullstendige teksten til disse lovbestemmelsene finnes [her](#).

□ Staten har bevisbyrden for at utelukkelseskriteriene er oppfylt [\[sjekkliste\]](#)

Staten har byrden med å bevise at utelukkelseskriteriene er oppfylt, mens søkeren har en plikt til å samarbeide for å fastslå alle kjensgjerninger og omstendigheter som er relevante for søknaden. Spørsmål vedrørende innsigelser vil vanligvis bli reist av søkeren. Det er allikevel saksbehandlerens plikt å utforske alle omstendigheter fullt ut, herunder innsigelser, enten søkeren uttrykkelig har reist dem eller ikke.

Det er viktig å nevne at selv om utelukkelse avhenger av en rekke strafferettslige begreper og definisjoner, er ikke kravet til bevis for utelukkelse like høyt som «hevet over enhver rimelig tvil»-standarden som gjelder for å fastslå straffeansvar. «Alvorlig grunn til å anta» krever klare og pålitelige bevis.

Ytterligere veiledning for bevisvurdering finnes i det spesifikke avsnittet nedenfor.

2. Påvisning av mulige utelukkelsessaker [\[sjekkliste\]](#)

Påvisning av en mulig utelukkelsessak kan finne sted når som helst i asylprosessen. Det kan være aktuelt helt i begynnelsen av asylprosessen, basert på informasjon i søknaden og/eller på annen tilgjengelig informasjon. I visse tilfeller framkommer ingen indikasjon på potensielle handlinger som kan medføre utelukkelse før asylintervjuet, eller til og med etter at en person har fått innvilget internasjonal beskyttelse.

For å påvise utelukkelsessaker så tidlig som mulig, bør alle som deltar i asylprosessen være oppmerksomme på mulige indikatorer, særlig i forbindelse med visse opprinnelsesland.

Det er viktig å samle så mye informasjon som mulig om personen; bakgrunn, bosteds- og ansettelseshistorikk, familiemedlemmer, militærtjeneste (dersom det er relevant), politiske tilknytninger, gruppedlemskap, reiseruter og annen relevant informasjon. Det bør også bemerkes at hensyn som er relevante for inklusjons- og utelukkelsesaspektene ved en individuell søknad ofte henger nøye sammen. Saksbehandleren bør være åpen for alle muligheter og oppmerksom på mulige indikatorer som peker i retning av utelukkelse.

□ **Bruk tilgjengelige påvisningsindikatorer [\[sjekkliste\]](#)**

Ytterligere veiledning kan være tilgjengelig om mulige indikatorer når det gjelder utelukkelse og/eller spørsmål om rikets sikkerhet forbundet med enkelte opprinnelsesland. Lister over indikatorer som trekker frem noen av de mest relevante mulige profilene kan, selv om de ikke er uttømmende, være et nyttig hjelpemiddel for saksbehandlere for å vurdere om inngående utelukkelsesgranskning er nødvendig.

Slike dokumenter kan brukes sammen med denne veilederen.

Nasjonal praksis:

□ **Vurder tilgjengelig informasjon [\[sjekkliste\]](#)**

De potensielle informasjonskildene som ville være relevante for utelukkelse, er de samme som vurderes ved inklusjon.

Nedenfor er en **ikke-uttømmende** liste over mulige bevis som kan inneholde indikatorer og ytterligere informasjon som er relevant for utelukkelse:

- *identitets- og reisedokumenter*
- *informasjon om opprinnelseslandet*
- *utleveringsanmodning, dom, rulleblad og arrestordrer*
- *informasjon fra offisielle databaser*
- *søkerens forklaringer, herunder i innledende søknad og i intervjuer*
- *forklaringer fra andre (slektninger, tredjeparter)*
- *åpne kilder og sosiale medier (i henhold til nasjonal praksis)*
- *osv.*

Dette kan gi informasjon med hensyn til de mulige utelukkelsesgrunnene, så vel som søkerens individuelle omstendigheter, og hjelpe saksbehandleren med å forberede seg til intervjuet.

Mer informasjon om forskjellige bevis og vurderingen av dem finnes i [EASOs praktiske veileder «Bevisvurdering»](#).

□ **Potensielle profiler** [\[sjekkliste\]](#)

Det er viktig å være bevisst på utelukkelse, stille forberedt og ha gjennomgått relevant informasjon om opprinnelseslandet, samt ha sett gjennom saksmappen for viktige elementer.

Det bør understrekes at det ikke er mulig å legge fram en uttømmende liste over hvilke omstendigheter som kan antyde at utelukkelse bør vurderes.

Følgende liste over profileksemppler er **ikke-uttømmende**.

Hvorvidt disse indikasjonene er relevante, vil i høy grad avhenge av opprinnelseslandet:	
<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>soldat</i> ▶ <i>opprørsgruppe</i> ▶ <i>milits</i> ▶ <i>politi (eller særlige politigrupper)</i> ▶ <i>etterretningstjenester</i> 	<p>Dersom informasjon om opprinnelseslandet antyder at slike aktører har begått grove brudd på internasjonal humanitær rett (når det gjelder væpnet konflikt) eller alvorlige brudd på menneskerettighetene, ville dette være en indikasjon som må utforskes nærmere dersom søkeren passer til en slik profil.</p> <p>Ytterligere informasjon bør samles inn om tid, sted, utstasjoneringer, overordnede og/eller underordnede, faktiske plikter osv. for å fastslå om det kan finnes grunner til utelukkelse.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>regjeringsmedlem</i> ▶ <i>offentlig tjenestemann</i> 	<p>Dersom søkeren kommer fra et land med et undertrykkende regime, vil hans eller hennes mulige tilknytning til regimet være en indikasjon som bør utforskes nærmere.</p> <p>Avhengig av opprinnelsesland, kan forskjellige grader av medvirkning, roller og ansvar vurderes.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>medlem av en organisasjon</i> 	<p>Avhengig av organisasjonens mål og metoder og søkerens virksomhet, rolle og ansvar, så vel som søkerens stilling i organisasjonen, kan dette være en indikasjon på at utelukkelsesbestemmelser bør vurderes.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>personer på annen måte forbundet med kategoriene ovenfor</i> 	<p>I visse tilfeller kan personer som ikke formelt tilhører kategoriene ovenfor være innblandet i handlingen til andre som gjør det. Eksempler kan være leger som bistår til tortur eller kvinnelig kjønnslemlestelse, kjemiingeniører som utvikler våpen, sivile informanter, osv.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>forbindelse til en hendelse</i> 	<p>Basert på informasjonen om søkeren (f.eks. bosted, reiserute), kan vedkommende være knyttet til en hendelse forbundet med potensielle utelukkelseshensyn.</p>

I tillegg, og ikke nødvendigvis knyttet til, informasjon om opprinnelseslandet:

<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>straffbar handling</i> 	<p>Dersom det foreligger indikasjoner på at søkeren har begått en straffbar handling, kan dette være en utløsende faktor for å vurdere anvendelse av utelukkelse. Det bør bemerkes at forsøk i seg selv kan regnes som en forbrytelse.</p>
--	--

3. Henvisning og prosessuelle garantier [\[sjekkliste\]](#)

I henhold til nasjonal praksis, kan spesifikke prosessuelle handlinger bli utløst i tilfelle mulige utelukkelsessaker:

- Henvis den mulige utelukkelsessaken videre i systemet dersom det er relevant i henhold til nasjonal praksis [\[sjekkliste\]](#)**

Avhengig av nasjonal praksis, kan (mulige) utelukkelsessaker måtte henvises til en spesialenhet, spesialisert saksbehandler eller en erfaren kollega, osv.

Nasjonal praksis:

- Påse at gjeldende prosessuelle garantier er på plass [\[sjekkliste\]](#)**

I visse saker kan, foruten de generelle prosessuelle garantiene som gjelder for asylprosedyren, spesifikke prosessuelle garantier gjelde når en potensiell utelukkelsessak blir vurdert.

- Tildel en advokat dersom det er relevant [\[sjekkliste\]](#)**

Nasjonal praksis:

- Informere søkeren (og/eller advokaten) om at utelukkelse blir vurdert [\[sjekkliste\]](#)**

Nasjonal praksis:

- Andre særskilte prosessuelle garantier dersom det er relevant [\[sjekkliste\]](#)**

Nasjonal praksis:

4. Intervju med fokus på utelukkelse [sjekkliste]

Intervjuet er et grunnleggende element for å gi en nøyaktig vurdering av hvorvidt en søker skal utelukkes fra internasjonal beskyttelse. Det gir saksbehandleren en mulighet til å forholde seg direkte til søkeren, og viktigst av alt, legge fram bevismateriale og gi søkeren en faktisk mulighet til å imøtegå det.

Avhengig av nasjonal praksis og den foreliggende saken, kan intervjuet med fokus på utelukkelsesspørsmål utgjøre en del av det (generelle) personlige intervjuet, eller være et frittstående intervju som fokuserer på utelukkelsesspørsmål.

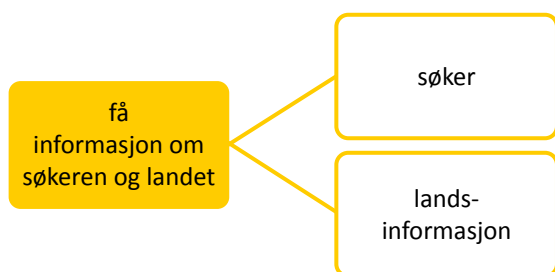
I dette avsnittet ser den praktiske veilederen på noen av aspektene ved å forberede og gjennomføre et intervju som er særlig viktige fra et utelukkelsesperspektiv.

Den generelle veiledningen for gjennomføring av intervju i [EASOs praktiske veileder «Personlig intervju»](#) gjelder fortsatt.

4.1. Forberedelse [sjekkliste]

□ Betydningen av forberedelser – «få informasjon om søkeren og landet» [sjekkliste]

Forberedelse er sentralt for å gjennomføre et utelukkelsesintervju. Det kan deles inn i to områder:

Å få informasjon om 1. søkeren og 2. det aktuelle landet vedrørende utelukkelsen er avgjørende for å ta opp eventuelle utelukkelsesspørsmål under det personlige intervjuet.

Før intervjuet, bør saksbehandleren sette seg inn i all tilgjengelig informasjon om søkeren. Saksbehandleren bør også ha en god forståelse av landet der en ekskluderbar handling potensielt ble utført. Dersom det er relevant, vil dette omfatte historiske hendelser så vel

som aktuelle spørsmål. Når saksbehandleren foretar undersøkelser om søkeren og landet, bør alle tilgjengelige og pålitelige bevis benyttes. Saksbehandleren kan også måtte innhente ytterligere informasjon, som er så spesifikk som mulig for den individuelle saken.

□ Se relevant nasjonal veiledning og relevant rettspraksis [sjekkliste]

Det kan finnes nasjonal generell og/eller landsspesifikk veiledning for gjennomføring av et intervju med fokus på utelukkelse. I tillegg kan rettspraksis være relevant når granskningen av de nødvendige elementene forberedes.

Nasjonal praksis:

--

□ I den grad det er mulig, identifiser vesentlige kjensgjerninger forbundet med utelukkelse [sjekkliste]

En vesentlig kjensgjerning er en kjensgjerning som er sentral for vedtaket som vil bli fattet i forbindelse med søknaden.

Det er viktig for saksbehandleren å skille mellom hva som er en vesentlig kjensgjerning og hva som ikke er det når tidligere og aktuelle hendelser granskes.

I forbindelse med utelukkelse, er vesentlige kjensgjerninger direkte knyttet til utelukkelsesbestemmelsene.

For å identifisere de vesentlige kjensgjerningene, bør saksbehandleren vurdere alle potensielle bevis, med fokus på den individuelle saken.

Vesentlige kjensgjerninger bør kartlegges så tidlig som mulig. Gode forberedelser om hver enkelt sak og om det aktuelle landet hjelper saksbehandleren med å identifisere de vesentlige kjensgjerningene, og gir ham/henne mulighet til å følge opp det søkeren sier under intervjuet. Manglende forberedelse kan på den annen side føre til at vesentlige kjensgjerninger ikke blir identifisert og skilt fra potensielt perifere saker, og til manglende identifisering og vurdering av emner under intervjuet, noe som igjen kan føre til dårlige og/eller feilaktige vedtak.

Dette betyr selvfølgelig ikke at alle vesentlige kjensgjerninger alltid vil bli identifisert under forberedelsen til, eller under, intervjuet. Det kan være mange grunner til at vesentlige kjensgjerninger kommer fram på et senere tidspunkt, og saksbehandleren bør holde alle muligheter åpne.

□ Forbered en intervjuplan [sjekkliste]

Hver saksbehandler utvikler sin egen individuelle forberedelsesmetode. Etter å ha identifisert vesentlige kjensgjerninger, kan det være nyttig å trekke opp en tidslinje over emner som skal tas opp under intervjuet. Hvor detaljert planen skal være er opp til saksbehandleren, men saksbehandleren bør ikke miste fokus på hva som er formålet med intervjuet, og bør være fleksibel.

En kronologisk eller logisk/tematisk struktur i et intervju er nyttig og kan være til hjelp når det utarbeides et vedtak. Men det er en fin balansegang, da det kan virke mot sin hensikt dersom man er for bundet til intervjuplanen.

Intervjuplanen bør omfatte de vesentlige kjensgjerningene, dvs. elementene i utelukkelsesbestemmelsene, herunder aspekter som er relevante for individuelt ansvar, i den grad de har blitt identifisert i denne fasen av prosessen. Dersom det på dette punktet har oppstått potensielle troverdighetsspørsmål, kan disse også gjenspeiles i intervjuplanen for å ta dem opp under intervjuet.

□ Forbered deg mentalt [sjekkliste]

Saksbehandleren bør sette av godt med tid til å vurdere hvem som blir intervjuet, og hvorfor. Saksbehandleren bør også ta hensyn til at utelukkelsesintervjuer kan være intense og lange.

Ikke alle søkere som intervjues i forbindelse med mulige utelukkelsessaker vil ha tydelige profiler, men noen kan ha det. For eksempel kan søkeren ha en bakgrunn som tilsier at han eller hun er vant til å være i en stilling med myndighet og kontroll og/eller ha etterretnings- og kontraetterretningsopplæring.

Visse søkere, også i mulige utelukkelsessaker, kan ha vært gjennom traumatiske situasjoner eller ha andre særlige behov fordi de er sårbare. Det er viktig å huske og ta hensyn til dette under den mentale forberedelsen.

Saksbehandleren bør også være klar over hvilke holdninger, tanker eller fordommer som er relevante for saken og som kan påvirke hans eller hennes objektivitet, og bør forsøke å unngå dem.

□ Foreta praktiske tiltak [\[sjekkliste\]](#)

□ Vurder om det er hensiktsmessig å involvere en annen saksbehandler [\[sjekkliste\]](#)

Basert på søkerens profil og på nasjonal praksis, kan det være hensiktsmessig å involvere en annen saksbehandler i gjennomføringen av intervjuet. Det bør tas hensyn til individuelle omstendigheter så vel som tilgjengelig oppsett for intervjuet.

I visse stater kan det i så måte gjelde spesielle regler for (mulige) utelukkelsessaker.

Nasjonal praksis:

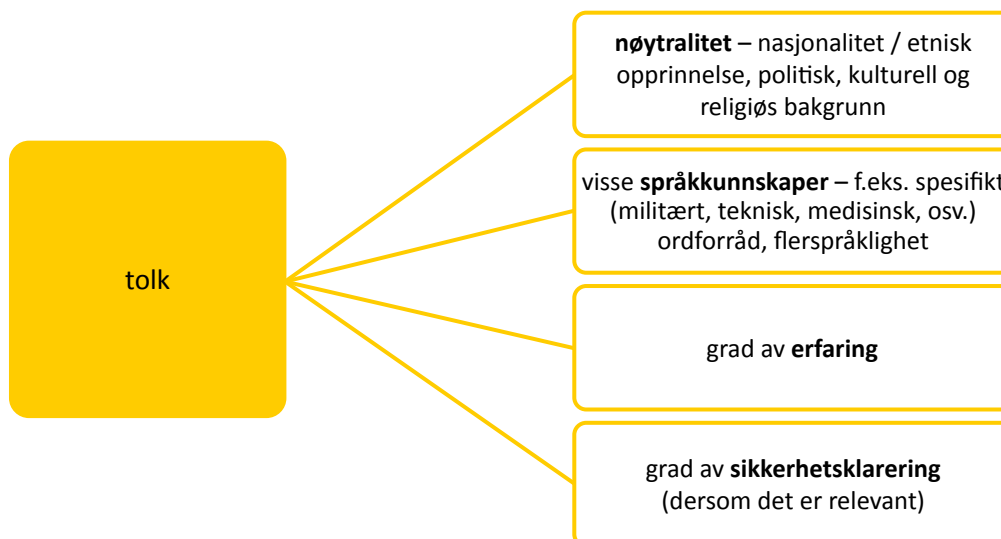
--

□ Sikkerhetsforanstaltninger [\[sjekkliste\]](#)

Sikkerhetsforanstaltninger bør være på plass i samsvar med nasjonal praksis.

□ Velge tolk [\[sjekkliste\]](#)

Når det skal velges tolk, bør det tas hensyn til følgende elementer:

□ Orienterer tolken [\[sjekkliste\]](#)

Saksbehandleren bør gi tolken mulighet til å forberede seg til intervjuet mentalt. Det er like viktig for tolken å gjøre dette som det er for saksbehandleren. Saksbehandleren bør orientere tolken om sakens art før intervjuet. Tatt i betraktning utelukkelsesspørsmålene som kan være inne i bildet, kan tolken også orienteres om hvilke emner som skal tas opp, da dette vil være til hjelp for egen tenkemåte og forberedelse.

Det kan også være til hjelp å informere tolken hvis intervjuet kan ta lengre tid enn gjennomsnittlig.

Tolken bør påminnes prinsippene om fortrolighet og nøytralitet.

□ Mulighet til å gjennomføre et ekstra intervju [\[sjekkliste\]](#)

Avhengig av sakens kompleksitet, kan det være nødvendig å gjennomføre mer enn ett intervju.

4.2. Gjennomføring av intervjuet [sjekkliste]

□ Gi søkeren informasjon i henhold til nasjonal praksis [sjekkliste]

I begynnelsen av et intervju med fokus på utelukkelse, kan det være behov for å gi særskilt informasjon. Avhengig av nasjonal praksis, kan dette innbefatte å informere søkeren om at emner relatert til mulig utelukkelse kan tas opp.

Nasjonal praksis:

□ Påse at tolkens atferd er korrekt [sjekkliste]

Dersom saksbehandleren er bekymret over tolkens evne eller atferd, bør dette tas opp i samsvar med nasjonale prosedyrer (for eksempel ved å ta det opp med erfarne saksbehandlere). Intervjuet kan måtte stoppes og gjenopptas med en annen tolk.

□ Opptre profesjonelt [sjekkliste]

Saksbehandleren bør hele tiden opptre profesjonelt og påse at verbal og ikke-verbal kommunikasjon ikke oppfattes som fordomsfull.

□ Bruk gode intervjuteknikker [sjekkliste]

Formålet med intervjuet er å fastslå de vesentlige kjensgjerningene, gjennomgå bevis materialet og gi søkeren mulighet til faktisk å legge fram sin søknad.

□ Tilpasse til den enkelte [sjekkliste]

Alle søkere vil være forskjellige. Saksbehandleren bør være klar over at visse utelukkelsesintervjuer vil bli gjennomført med personer som kan ha innehatt fremtredende stillinger i sitt opprinnelsesland. Andre søkere kan mangle eller ha lav utdanning. Det er viktig å sikre at alle spørsmål tilpasses for å bli forstått fullt ut.

□ Gå inn for å bygge et forhold [sjekkliste]

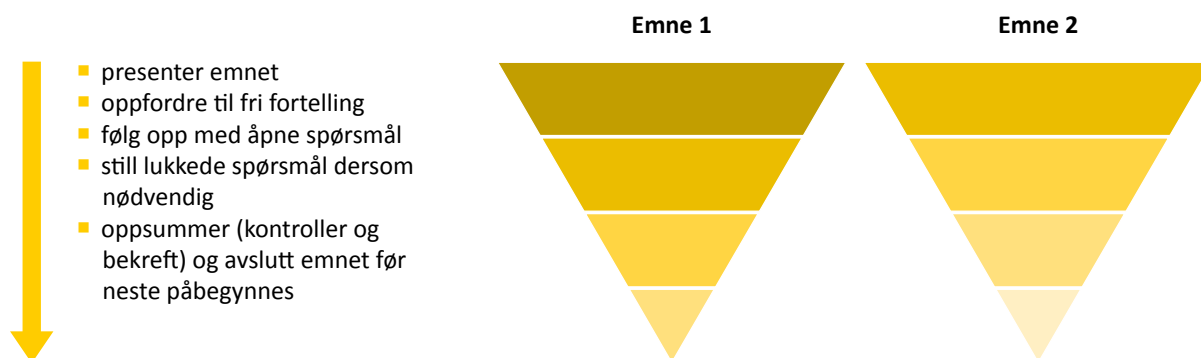
Å bygge et forhold til søkeren er essensielt. God praksis er å starte intervjuet med emner som ikke er direkte knyttet til de vesentlige kjensgjerningene. Et forslag kan være å begynne å snakke om søkerens familiebakgrunn, utdanningsbakgrunn og liv etter at vedkommende kom til medlemsstaten, osv. Denne metoden får generelt alle partene som deltar i intervjuet til å føle seg mer bekvemme.

Det er ikke tilrådelig å starte intervjuet med et spørsmål som er direkte knyttet til et utelukkelsestema, ettersom søkeren da kan bli defensiv, varsom og «lukket» under intervjuet, noe som ville undergrave kvaliteten på den innsamlede informasjonen og i siste instans kvaliteten på vedtaket.

Å minne søkeren på at dette er et asylintervju, dvs. for å vurdere om vedkommende er berettiget til internasjonal beskyttelse, kan også bidra til å bygge et forhold.

□ Bruke traktmetoden [\[sjekkliste\]](#)

En «traktmetode» henviser til måten intervjueren strukturerer intervjuet på. For alle viktige tema, bør intervjueren følge en metode som går fra å legge fram temaet og oppfordre til fri fortelling ved å følge opp med åpne spørsmål, til, og bare dersom nødvendig, å stille lukkede spørsmål. Denne metoden gjør det mulig for intervjueren å identifisere de sentrale spørsmålene under den frie fortellingen med spontant fremlagt informasjon av direkte relevans for intervjuets formål. Informasjon som gis på denne måten, er vanligvis mer detaljert og kvalitativt bedre enn informasjon som gis i forbindelse med lukkede spørsmål.

□ Bruk åpne spørsmål og oppfordre til fri fortelling

Formålet med **fri fortelling** er å oppnå så mye pålitelig og nøyaktig informasjon som mulig ved å gi søkeren en mulighet til å gi en uavbrutt redegjørelse for de relevante kjensgjerningene. Å sette søkeren i stand til å gi kontekstuell informasjon er en viktig del av gjennomføringen av et utelukkelsesintervju.

Åpne spørsmål gjør det mulig å utforske alle viktige spørsmål og begrense risikoen for at intervjueren overser relevant informasjon.

Visse søkere kan ha vanskeligheter med å fortelle fritt, eller være uvillige til å svare på spørsmål. I slike tilfeller bør saksbehandleren prøve å innta en mer aktiv rolle og stille mer fokuserte spørsmål, men også huske å legge fram alle temaer og alltid starte et nytt tema ved å stille åpne spørsmål. Det er viktig å legge til rette for fri fortelling og bruke åpne spørsmål, men saksbehandleren bør alltid påse at søkeren svarer på spørsmålet som stilles.

Lukkede spørsmål kan også være nyttige dersom det er visse elementer som må klargjøres eller bekreftes (tidspunkter, navn, datoer osv.). Med slike spørsmål kan intervjueren utforske all annen nødvendig informasjon før temaet avsluttes. Men bruk av lukkede spørsmål for ofte kan redusere søkerens evne til å engasjere seg i intervjuet, og forringe kvaliteten og nøyaktigheten av informasjonen.

□ Kontrollere og bekrefte [\[sjekkliste\]](#)

En god praksis under et utelukkelsesintervju, er å sammenfatte og bekrefte (med et lukket spørsmål) vesentlige kjensgjerninger og andre viktige spørsmål med jevne mellomrom. Dette vil hjelpe saksbehandleren med å styre intervjuet, identifisere viktige punkter og påse at ingen sentrale emner er tvetydige. Det vil samtidig legge til rette for fri fortelling.

□ Fokus på søkerens individuelle deltakelse: «Jeg» i stedet for «vi» [\[sjekkliste\]](#)

Formålet med intervjuet er å innhente informasjon som setter saksbehandleren i stand til å fastslå om det inntraff handlinger som kan omfattes av en utelukkelsesbestemmelse, og i så fall søkerens atferd og sinnstilstand i forbindelse med disse handlingene.

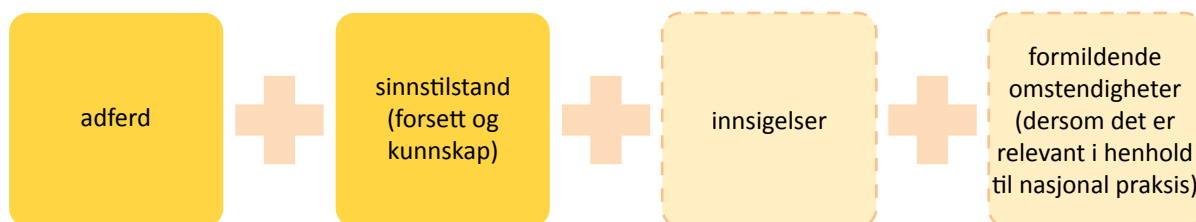
Alle relevante spørsmål må utforskes fullt ut, men kjerneaspektet for å avgjøre om utelukkelse skal anvendes, er individuelt ansvar.

Søkeren må oppfordres til å snakke om sine egne aktiviteter, rolle og/eller ansvar. Dersom søkeren i stedet henviser til «oss» eller «vi», bør vedkommende bes om å klarlegge hvem han/hun henviser til, og deretter klarlegge sin spesifikke medvirkning, dvs. søkeren bør svare med «jeg».

Dersom søkeren hele tiden svarer på spørsmål med «oss» eller «vi», må vedkommende minnes på å svare spesifikt på hva hans/hennes individuelle rolle var/er. Spørsmålet bør gjentas og om nødvendig omformuleres til saksbehandleren kan fastslå hva søkerens individuelle rolle var.

Dersom søkeren henviser til andre som «de», kan det være viktig å fastslå hvem som menes med dette, særlig i tilfeller der søkeren kan ha blitt forbundet med forbrytelser begått av andre. I slike tilfeller vil det være viktig å fastslå hvem gjerningspersonen var, og hvilket eventuelt forhold som fantes mellom gjerningspersonen og søkeren.

Spørsmålene som stilles under intervjuet skal bidra til å fastslå følgende med hensyn til søkeren:

□ Håndtere potensielle troverdighetsproblemer [\[sjekkliste\]](#)

Det kan oppstå problemer basert på interne eller eksterne troverdighetshensyn.

Dersom det foreligger mulige troverdighetsspørsmål, bør de tas opp under intervjuet, og søkeren bør få en faktisk mulighet til å forklare seg. Dersom saksbehandleren ikke tar opp slike troverdighetsspørsmål under intervjuet, oppfyller ikke saksbehandleren sine forpliktelser til fullstendig, objektivt og upartisk å undersøke de relevante kjensgjerningene og omstendighetene. Det vil da kunne stilles spørsmålstegn ved et mulig vedtak med henvisning til disse troverdighetsspørsmålene

Se videre veiledning i den [praktiske veilederen fra EASO: «Bevisvurdering»](#).

5. Bevisvurdering [sjekkliste]

Som i alle asylsaker, er bevisvurdering en avgjørende og ofte utfordrende del av granskningen. Det kan foreligge særlige utfordringer i utelukkelsessaker som skyldes at vedtaksmyndigheten har bevisbyrden, og at søkeren i mange saker kanskje ikke er villig til å samarbeide om å fastslå relevante kjensgjerninger og omstendigheter.

Generell veiledning i bevisvurdering finnes i [EASOs praktiske veileder «Bevisvurdering»](#).

Anvend «alvorlig grunn til å anta»-standarden [sjekkliste]

Beviskrav må innfris for å fastslå en bestemt påstand.

Utelukkelsesbestemmelsenes ordlyd viser til «alvorlig grunn til å anta»-standarden.

Dette beviskravet er strengere enn for risikovurdering ved fastsettelse av behov for internasjonal beskyttelse, som generelt anses å være «rimelig grad av sannsynlighet».

For å utelukke en søker, kreves det derfor **klar og pålitelig informasjon** som innfrir «alvorlig grunn»-standarden.

Kun mistanker vil åpenbart ikke være nok til å fatte vedtak om utelukkelse. Kravet til bevis regnes også for å være strengere enn «mer sannsynlig enn ikke» (overveiende sannsynlighet). Men det er ikke nødvendig å innfri den strafferettslige «hevet over enhver rimelig tvil»-standarden som er relevant for å fastslå «skyld».

Noen stater kan ha egne retningslinjer for gjeldende beviskrav.

Nasjonal praksis:

Undersøk alle relevante omstendigheter, også når bevisbyrden har gått over til søkeren [sjekkliste]

Saksbehandlere bør være klar over to situasjoner der bevisbyrden flyttes fra staten til søkeren, noe som betyr at fastsettelse av individuelt ansvar kan gå ut fra en presumsjon om at det foreligger ansvar. En slik presumsjon kan være berettiget basert på at det foreligger tilstrekkelig informasjon som tilsier at det er alvorlig grunn til å anta at en person i situasjonene beskrevet nedenfor ville ha pådratt seg individuelt ansvar på en eller annen måte:

- når søkeren har blitt tiltalt av en internasjonal straffedomstol
- når det er fastslått at søkeren frivillig har blitt eller forblitt et medlem av og hatt en fremtredende stilling i et undertrykkende styre eller en organisasjon som begår handlinger som kan medføre utelukkelse.

I slike tilfeller er presumsjonen om individuelt ansvar naturligvis gjendrivelig, og det bør utvises forsiktighet når den anvendes.

Det er fortsatt nødvendig å undersøke alle relevante omstendigheter, f.eks. søkerens personlige virksomhet, rolle og ansvar, så vel som mulige innsigelser, før det fattes et vedtak om utelukkelse.

Søkeren bør få en faktisk mulighet til å imøtegå presumsjonen om individuelt ansvar. I slike tilfeller er kravet til bevis som søkeren må oppfylle for å gjendrive presumsjonen en **plausibel forklaring** vedrørende manglende deltakelse i eller løsrivelse fra handlinger som kan medføre utelukkelse, sammen med en mangel på tungtveiende beviser for det motsatte.

□ Ta hensyn til visse særskilte forhold [\[sjekkliste\]](#)

Visse særskilte bevis/informasjonskilder kan bli særlig relevante i utelukkelsessaker, og saksbehandleren bør vite hvordan de bør gripes an.

□ Bevis for at søkeren ble gjort til gjenstand for straffesak i opprinnelseslandet [\[sjekkliste\]](#)

Saksbehandleren bør undersøke om forfølgelsen var rettmessig, og at søkeren for eksempel ikke ble forfulgt og/eller dømt av politiske årsaker. Saksbehandleren bør også være klar over at en viss atferd kan regnes som en straffbar handling i opprinnelseslandet, men ikke i tilfluktslandet. En straffedom vil ikke uten videre bety at utelukkelsesbestemmelser kommer til anvendelse.

□ Gradert materiale [\[sjekkliste\]](#)

Saksbehandleren må undersøke hvorvidt og hvordan gradert materiale, dersom slikt er tilgjengelig, kan brukes til å vurdere og utforme utelukkelsesvedtaket. Dette kan variere avhengig av nasjonal lovgivning og praksis, og dessuten av materialet i den bestemte saken. Dersom slikt materiale ikke kan brukes, bør saksbehandleren vurdere om det finnes andre relevante beviskilder som kan brukes i saken.

Nasjonal praksis:

□ Åpne kilder og sosiale medier [\[sjekkliste\]](#)

Avhengig av nasjonal praksis, kan saksbehandlere søke etter informasjon om søkeren i åpne kilder eller på nettsteder som Facebook, Twitter osv., eller kolleger kan søke etter slik informasjon for dem.

Det bør utvises aktsomhet når slik informasjon brukes i en utelukkelsessak. Dersom bevismateriale fra åpne kilder eller sosiale medier skal brukes i undersøkelsen, bør saksbehandleren informere søkeren om bevismaterialet og gi søkeren en faktisk mulighet til å kommentere før det gjøres en vurdering.

Nasjonal praksis:

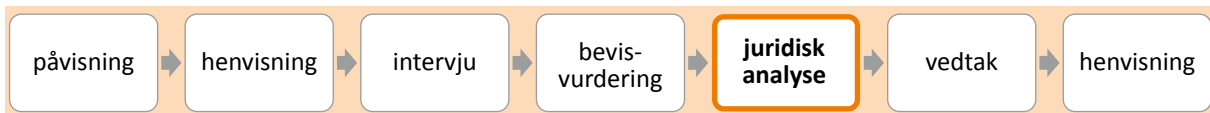
□ Anonyme vitnemål [\[sjekkliste\]](#)

Anonyme vitnemål vil generelt ikke bli brukt som bevis for å berettige et utelukkelsesvedtak. Årsakene til at anonyme vitnemål gis, kan variere betydelig (sjalusi, hevn, reell bekymring osv.), og i og med at kilden ikke kan bekreftes, ville de ha svært begrenset troverdighet. Men i visse tilfeller kan anonyme vitnemål være en ledetråd i forbindelse med handlinger som kan medføre utelukkelse, og saksbehandleren kan måtte undersøke disse nærmere.

6. Juridisk analyse [\[sjekkliste\]](#)

Basert på de aksepterte kjensgjerningene, vurderer saksbehandleren anvendeligheten av utelukkelsesgrunner og de nødvendige elementene for å fastslå individuelt ansvar.

6.1. Kvalifikasjon av handlinger som kan medføre utelukkelse [\[sjekkliste\]](#)

I dette trinnet skal saksbehandleren vurdere om **vilkårene for en utelukkelsesgrunn er oppfylt**.

Det bør tas hensyn til at søkeren kan ha begått flere handlinger som kan medføre utelukkelse, og som kommer inn under forskjellige utelukkelsesbestemmelser. Nasjonal praksis kan variere med hensyn til hvorvidt én særlig handling bør kvalifiseres av mer enn én grunn når vilkårene er oppfylt.

Nasjonal praksis:

a. Forbrytelser mot freden – krigsforbrytelser – forbrytelser mot menneskeheten [\[sjekkliste\]](#)

Genèvekonvensjonene 1951

- Artikkel 1Fa

Kvalifikasjonsdirektivet

- Artikkel 12.2a
- Artikkel 17.1a

Nasjonal lovgivning

Samme utelukkelsesgrunn gjelder med hensyn til utelukkelse fra flyktningsstatus og subsidiær beskyttelse. Forbrytelsene som kommer inn under denne bestemmelsen, ville utløse anvendelse av utelukkelsesklausulene uavhengig av hvor og når de ble begått, også dersom de ble begått i medlemsstaten og/eller etter at personen har fått internasjonal beskyttelse.

- ▶ Er det alvorlig grunn til å anta at handlingen er en **forbrytelse mot freden?** [\[sjekkliste\]](#)

Saksbehandleren må avgjøre om en handling er en forbrytelse mot freden (aggresjonsforbrytelse) ved å vurdere disse elementene:

- **Handling:** omfatter planlegging, forberedelse, igangsetting og gjennomføring av en aggresjonskrig eller en væpnet konflikt i strid med internasjonale traktater, overenskomster eller forsikringer, eller deltakelse i en felles plan eller sammensvergelse for å gjennomføre noe av det foregående.
- **Kontekst:** Forbrytelser mot freden kan bare begås dersom det er en internasjonal væpnet konflikt, dvs. konflikt der stater eller statslignende enheter deltar.
- **Aktør:** Ettersom internasjonale væpnede konflikter normalt blir gjennomført av stater eller statslignende enheter, blir en forbrytelse mot freden vanligvis begått av personer i en høy myndighetsstilling som representerer en stat eller statslignende enhet.

► Er det alvorlig grunn til å anta at handlingen er en **krigsforbrytelse**? [\[sjekkliste\]](#)

Saksbehandleren må avgjøre om en handling er en krigsforbrytelse ved å vurdere disse elementene:

- **Handling:** Krigsforbrytelser er grove brudd på internasjonal humanitær rett som innebærer individuelt ansvar direkte i henhold til folkeretten. Krigsforbrytelser kan kun begås i sammenheng med en væpnet konflikt, som kan være internasjonal eller ikke-internasjonal. Elementene i krigsforbrytelsene avhenger av konfliktens art (internasjonal eller ikke-internasjonal), og det er derfor viktig å fastslå (i) at det foreligger en væpnet konflikt, og (ii) dens art.

Det er viktig å understreke at ikke alle krigshandlinger er krigsforbrytelser. Stridende som lovmessig deltar i stridigheter begår ikke krigsforbrytelser så lenge de følger reglene fastsatt av internasjonal humanitær rett. Avhengig av omstendighetene, kan en stridende som ulovlig deltar i stridigheter, eller en sivil som deltar i stridigheter, være knyttet til en handling som kan medføre utelukkelse, og hans/hennes individuelle ansvar ville måtte vurderes.

Krigsforbrytelser er angitt blant annet i artikkel 8 i Roma-vedtektene, under bestemmelsene om «alvorlige brudd» i Genèvekonvensjonene av 1949 og tilleggsprotokoll I, felles artikkel 3 og relevante bestemmelser i tilleggsprotokoll II, statuttene for Den internasjonale domstolen for forbrytelser i det tidligere Jugoslavia (ICTY) og statuttene for Den internasjonale domstolen for forbrytelser i Rwanda (ICTR).

Det bør tas hensyn til militær nødvendighet og forholdsmessighet ved avgjørelse av hvilken handling som kvalifiserer som krigsforbrytelse.

- **Kontekst:** Det bør være en tilstrekkelig **forbindelse mellom forbrytelsen og den væpnede konflikten**.

Saksbehandleren bør gå gjennom følgende elementer:

- hvorvidt en **væpnet konflikt fant sted samtidig** som forbrytelsen;
- hvorvidt den aktuelle handlingen fant sted **i forbindelse med** og ble forbundet med den væpnede konflikten (forbindelse);
- hvorvidt den væpnede konflikten var **internasjonal** eller **ikke-internasjonal** på tidspunktet for forbrytelsen:

Internasjonal væpnet konflikt	Ikke-internasjonal væpnet konflikt
En internasjonal væpnet konflikt er en konflikt som omfatter to eller flere stater, eller en stat og en nasjonal frigjøringsbevegelse.	Ikke-internasjonale væpnede konflikter kan defineres som stridigheter i stor skala mellom statlige myndigheter og opprørere, eller mellom to eller flere organiserte væpnede grupper i en stat. Minst to faktiske kriterier brukes til å klassifisere en voldssituasjon som en ikke-internasjonal væpnet konflikt: <ul style="list-style-type: none"> □ involverte parter må vise en viss grad av organisering. □ voldsutøvelsen må nå en viss grad av intensitet. Andre interne forstyrrelser og spenninger, eller opptøyer eller isolerte eller sporadiske tilfeller av væpnet vold, vil ikke kvalifisere som en ikke-internasjonal væpnet konflikt.

Vanligvis vil det være informasjon om opprinnelseslandet eller nasjonale retningslinjer som angir hvilken type væpnet konflikt det dreier seg om. Nyttige kilder for å bekrefte konflikters art kan være dommer i Den internasjonale domstol, kjennelser fra Den internasjonale straffedomstol, resolusjoner fra FNs sikkerhetsråd, uttalelser fra stater eller FN-rapporter.

En viktig ting å huske på er at konfliktsituasjoner kan endre seg, herunder deres art (f.eks. fra ikke-internasjonal til internasjonal).

- **Aktør:** Krigsforbrytelser kan begås av alle, herunder sivile som ikke deltar i stridighetene, så lenge det er tilstrekkelig forbindelse til den væpnede konflikten.

- **Hensikt:** Saksbehandleren vil måtte fastslå at det forelå en forbrytelse mot beskyttede personer eller gjenstander (sivile, stridende tatt ut av strid, sivile og særlig kulturelle gjenstander), eller at ulovlige våpen eller krigføringmidler ble brukt.
- **Spesifikt krav om skyld:** Kravet om skyld forutsetter kunnskap om de faktiske omstendighetene (bevissthet om at den væpnede konflikten eksisterer) og personens eller gjenstandens beskyttede status. Visse krigsforbrytelser krever et ytterligere særskilt krav om skyld (f.eks. krigsforbrytelser der man dreper eller sårer noen gjennom forræderi, gisseltaking). Dette kravet om skyld kommer i tillegg til de generelle kravene i punktet om individuelt ansvar.

► Er det alvorlig grunn til å anta at handlingen er en **forbrytelse mot menneskeheten**? [\[sjekkliste\]](#)

Saksbehandleren må avgjøre om en handling er en forbrytelse mot menneskeheten ved å vurdere disse elementene:

- **Handling:** Forbrytelser betegnet som forbrytelser mot menneskeheten er fundamentalt inhumane handlinger når de begås som en del av et systematisk eller utbredt angrep mot sivile. Straffbare handlinger som drap, utryddelse, tortur, voldtekt, politisk eller religiøs forfølgelse og andre inhumane handlinger kvalifiseres som forbrytelser mot menneskeheten dersom de er en del av et utbredt eller systematisk angrep mot sivile.

Selv en enkelt handling kan komme inn under definisjonen av forbrytelser mot menneskeheten så lenge det er en forbindelse til et utbredt eller systematisk angrep.

Forbrytelser mot menneskeheten er definert i internasjonale instrumenter, blant annet [artikkel 7 i Roma-vedtektene](#).

- **Kontekst:** Saksbehandleren bør fastslå følgende om angrepet:

rettet mot en sivilbefolkning

Angrepet som forbrytelsen er knyttet til, er rettet mot en sivilbefolkning. Under væpnet konflikt vil dette omfatte personer som ikke – eller ikke lenger – deltar i væpnede kamphandlinger.

utbredt eller systematisk

Angrepet utgjør enten en del av strategien til en regjering, en faktisk politisk myndighet eller en organisert politisk gruppe, eller blir tolerert eller samtykket til av nevnte regjering, gruppe eller myndighet.

Forbrytelsen bør ha en **tilstrekkelig forbindelse til angrepet**. Enkeltstående inhumane handlinger er ikke omfattet av det stigma som er knyttet til forbrytelser mot menneskeheten, selv om de fortsatt kan utgjøre handlinger som kan medføre utelukkelse (som alvorlige ikke-politiske forbrytelser).

Forbrytelser mot menneskeheten skiller seg fra krigsforbrytelser ved at de kan bli begått både i fredstid og under en væpnet konflikt.

- **Særskilt krav om skyld:** Forbrytelsen må være begått av noen som hadde kunnskap om angrepet og handlingens forbindelse til angrepet. Visse forbrytelser mot menneskeheten vil kreve et ytterligere særskilt forsett (f.eks. forfølgelse og folkemord). Dette kravet om skyld kommer i tillegg til de generelle kravene i punktet om individuelt ansvar.

► Er det alvorlig grunn til å anta at handlingen er et **folkemord**?

Visse forbrytelser mot menneskeheten kan tilsammen utgjøre forbrytelsen folkemord ([artikkel 6 i Roma-vedtektene](#)).

For å avgjøre om det er alvorlig grunn til å anta at det er begått en folkemordforbrytelse, bør saksbehandleren ta hensyn til om det foreligger «**forsett om folkemord**»:

hensikt å ødelegge

helt eller delvis

medlemmer av en nasjonal, etnisk, rasemessig eller religiøs gruppe

Handlinger som kommer inn under betegnelsen folkemord dersom det foreligger forsett, er blant annet å:

- drepe medlemmer av gruppen;
- forårsake alvorlig legemlig eller psykisk skade på medlemmer av gruppen;
- bevisst la gruppen utsettes for levevilkår som tar sikte på å bevirke gruppens fysiske ødeleggelse helt eller delvis;
- påtvinge tiltak som tar sikte på å forhindre fødsler innenfor gruppen;
- med makt overføre barn fra gruppen til en annen gruppe.

b. Alvorlige (ikke-politiske) forbrytelser [\[sjekkliste\]](#)

Genèvekonvensjonene 1951

- Artikkel 1Fb

Kvalifikasjonsdirektivet

- Artikkel 12.2b
- Artikkel 17.1b

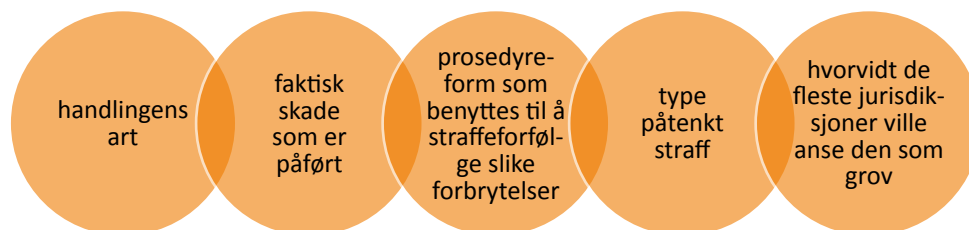
Nasjonal lovgivning

Elementene nedenfor gjelder for flyktningsstatus. Ved utelukkelse fra subsidiær beskyttelse er det tilstrekkelig å fastslå «grov forbrytelse».

- ▶ Er det alvorlig grunn til å anta at handlingen er en alvorlig (ikke-politisk) forbrytelse?

- **Handling:** Saksbehandleren bør fastslå at forbrytelsen var tilstrekkelig **grov**.

Ikke alle forbrytelser kan medføre utelukkelse etter denne bestemmelsen. Ved vurdering av hvorvidt en forbrytelse skal regnes som grov, kan det tas hensyn til følgende faktorer:

Det foreligger ingen krav til at det straffbare forholdet må utgjøre en forbrytelse både i opprinnelseslandet og søknadslandet. Det bør tas hensyn til internasjonale standarder, dvs. hvorvidt de fleste jurisdiksjoner regner den aktuelle handlingen som en grov forbrytelse.

Det kan finnes ytterligere nasjonale retningslinjer for hva som utgjør «grov forbrytelse».

Nasjonal praksis:

- **Ikke-politisk** (kun flyktningsstatus)

For at en handling skal kvalifisere som en ikke-politisk forbrytelse, bør den anses å være hovedsakelig ikke-politisk motivert, eller ikke stå i forhold til et påstått politisk mål. Særlig grusomme handlinger, selv om de begås med et angivelig politisk mål, kan klassifiseres som alvorlige ikke-politiske forbrytelser.

Flere aspekter kan vurderes:

1. Er forbrytelsen **forbundet med kamp om politisk makt** innenfor staten (f.eks. handlinger fra opposisjonspartiet for å vinne makt)?

2. Er forbrytelsen **motivert av politisk ideologi** (f.eks. begått for et personlig formål eller for fellesskapet)?

3. Er det en **nær årsakssammenheng mellom handlingen og dens påståtte mål** (f.eks. har handlingen en forventet påvirkning for å nå et politisk mål)?

4. Står de benyttede midlene og den påførte skaden **i forhold til det påståtte politiske målet** (f.eks. fører handlingen til omfattende materielle- eller personskader)?

- **Kontekst** (*bare flyktningstatus*): De straffbare handlingene må ha skjedd:
 - **utenfor tilfluktslandet**, og
 - **før søkerens anerkjennelse som flyktning**.

Etter EU-lovgivningen skal «anerkjennelse som flyktning» tolkes som tidspunktet for utstedelse av oppholdstillatelse basert på tildeling av flyktningstatus.

Nasjonale variasjoner i praksis kan forekomme.

Nasjonal praksis:

c. Handlinger som er i strid med FNs prinsipper og formål [\[sjekkliste\]](#)

Genèvekonvensjonene 1951

- Artikkel 1Fc

Kvalifikasjonsdirektivet

- Artikkel 12.2c
- Artikkel 17.1c

Nasjonal lovgivning

Samme utelukkelsesgrunn gjelder med hensyn til utelukkelse fra flyktningstatus og subsidiær beskyttelse. Handlingene som kommer inn under denne bestemmelsen, ville utløse anvendelse av utelukkelsesklausulene uavhengig av hvor og når de ble begått, også dersom de ble begått i medlemsstaten og/eller etter at personen har fått internasjonal beskyttelse.

- ▶ Er det alvorlig grunn til å anta at handlingene er i strid med FNs prinsipper og formål?

Saksbehandleren må avgjøre om en handling er i strid med FNs prinsipper og formål ved å vurdere disse elementene:

- **Handling:** FNs prinsipper og formål er fastsatt i [innledningen til](#) og i [artikkel 1 og 2 i FN-pakten](#). Følgelig kan denne utelukkelsesgrunnen gjelde for visse handlinger som utgjør grove og vedvarende brudd på menneskerettighetene og/eller handlinger som det internasjonale samfunnet spesifikt regner for å stride mot FNs prinsipper og formål.

Ettersom folkeretten er i konstant utvikling, er også tolkningen av relevante begreper i fortløpende endring. Idet det tas hensyn til at utelukkelsesgrunner bør tolkes restriktivt, er elementer som kan vurderes i så måte følgende:

- **Kontekst:** Handlingene må ha en **internasjonal dimensjon** i den forstand at de kan ha en negativ innvirkning på internasjonal fred og sikkerhet, eller det vennskapelige forholdet mellom stater.
- **Aktør:** I prinsippet kan enhver person være den som utfører handlingene som kommer inn under denne utelukkelsesgrunnen. Men mange av handlingene kan bare begås av høyt rangerte tjenestemenn i en myndighetsstilling i en stat eller statslignende enhet.

Å ha vært «skyldig» innebærer ikke at det må foreligge en straffeforfølgelse eller -dom for å kvalifisere handlingen etter denne utelukkelsesklausulen. Samme «alvorlig grunn til å anta»-standard finner anvendelse.

De brede og generelle begrepene i «FNs prinsipper og formål» gjør omfanget av denne bestemmelsen vag sammenlignet med bestemmelsene i (a) og (b). Derfor kan det være praktisk for saksbehandleren å vurdere om (a) eller (b) er relevante før (c) vurderes.

Ytterligere nasjonale retningslinjer kan være på plass med hensyn til anvendelse av denne bestemmelsen.

Nasjonal praksis:

d. Fare for samfunnet eller sikkerheten i medlemsstaten [\[sjekkliste\]](#)

Kvalifikasjonsdirektivet

- Artikkel 17.1d

Nasjonal lovgivning

Dette gjelder bare for utelukkelse fra subsidiær beskyttelse.

- ▶ Er det alvorlig grunn til å anta at personen er en fare for samfunnet eller sikkerheten i staten?

En tredjestatsborger eller statsløs person er utelukket fra å være berettiget til subsidiær beskyttelse dersom det er alvorlig grunn til å anta at vedkommende utgjør en fare for samfunnet eller sikkerheten i den medlemsstaten vedkommende befinner seg i.

Vurderingen av hvorvidt denne utelukkelsesgrunnen finner anvendelse, er basert på personens tidligere eller nåværende atferd, men dette er til syvende og sist en fremadrettet **risikovurdering**.

I og med denne bestemmelsens art, vil dens anvendelse ofte kreve deltakelse fra andre myndigheter som kan ha tilgang til relevant informasjon.

Nasjonal praksis:**Gjennomføring av én eller flere mindre grove forbrytelser** [sjekkliste]**Kvalifikasjonsdirektivet**

- Artikkel 17.3

Nasjonal lovgivning

Dette gjelder bare for utelukkelse fra subsidiær beskyttelse og er ikke en obligatorisk utelukkelsesklausul.

Følgende elementer må påvises for å anvende denne utelukkelsesgrunnen:

Søkeren begikk én eller flere forbrytelser av mindre grov karakter enn de tidligere vurderte forbrytelsene.

Handlingene ble begått før søkeren fikk tillatelse til å reise inn i den berørte medlemsstaten.

Forbrytelse(n) kan straffes med fengsel i den berørte medlemsstaten.

Søkeren forlot opprinnelseslandet utelukkende for å unngå sanksjoner som følge av de forbrytelsene.

I og med at dette ikke er en obligatorisk utelukkelsesklausul, vil den kun finne anvendelse dersom medlemsstater har besluttet å innarbeide den i nasjonal lovgivning. Det kan finnes ytterligere nasjonale retningslinjer.

Nasjonal praksis:**Terrorhandlinger** [sjekkliste]

Terrorhandlinger utgjør ikke en egen utelukkelsesgrunn, men relevant virksomhet kan være kvalifisert i henhold til hvilken som helst av grunnene.

Det finnes ingen allment akseptert definisjon av hva som utgjør terrorisme. [Rådsrammebeslutningene om bekjempelse av terrorisme av 13. juni 2002 og av 28. november 2010](#) er et skritt i utviklingen av en slik definisjon på «terrorhandlinger». En rekke internasjonale instrumenter har blitt vedtatt i forhold til spesifikke terrorhandlinger.

**Terrorhandlinger kan
betegnes som:**

Forbrytelse mot freden	Dersom den begås under planlegging, forberedelse, igangsetting eller gjennomføring av en aggresjonskrig
Krigsforbrytelse	Voldshandlinger eller -trusler beregnet på å spre frykt blant sivilbefolkningen er uttrykkelig forbudt etter internasjonal humanitær rett (tilleggsprotokoll I og II). Generelt vil handlinger som i fredstid ville bli regnet som terrorhandlinger, kvalifisere som krigsforbrytelser dersom de begås i sammenheng med og har en forbindelse til en internasjonal eller ikke-internasjonal væpnet konflikt.
Forbrytelse mot menneskeheten	Dersom den består av én av de underliggende forbrytelsene når den begås som en del av et utbredt og systematisk angrep mot en sivilbefolkning.
Alvorlig (ikke-politisk) forbrytelse	Det ikke-politiske elementet vil generelt være innfridd i og med at terrorhandlinger alltid anses å ikke stå i forhold til et politisk mål dersom forbrytelsen er tilstrekkelig grov. Kriteriene til sted og tid må også oppfylles.
Handlinger som er i strid med FNs prinsipper og formål	En direkte kobling til denne grunnen finnes blant annet i FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1373 og 1377 av 2001: « <i>Terrorhandlinger, -metoder og -praksis strider mot FNs prinsipper og formål</i> » og « <i>overlagt finansiering, planlegging og oppfordring til terrorhandlinger strider også mot FNs prinsipper og formål</i> ». Under visse omstendigheter kan handlinger som korrekt er kvalifisert som «terrorhandlinger» dermed komme inn under omfanget av denne utelukkelsesgrunnen. Det er generell enighet om at en internasjonal dimensjon er nødvendig for å vurdere terrorisme etter denne bestemmelsen.
Fare for samfunnet eller sikkerheten i medlemsstaten	Dersom handlingene ikke oppfyller kriteriene for ovenstående, kan søkeren likevel bli utelukket fra subsidiær beskyttelse dersom vedkommende påvises å utgjøre en fare for samfunnet og sikkerheten i staten.

Dersom søkeren står på en liste over terrormistenkte, eller identifiser seg med en angitt terrorgruppe, bør dette granskes som en indikasjon på at personen kan være knyttet til handlinger som kan medføre utelukkelse. Men utelukkelse vil alltid være basert på en fullstendig vurdering av individuelt ansvar. Dette betyr ikke at søkeren, dersom vedkommende ikke personlig har deltatt i en bestemt terrorhandling, ikke kan utelukkes fra internasjonal beskyttelse.

Egne nasjonale retningslinjer kan foreligge med hensyn til håndtering av saker med søkere som er mistenkt for å være innblandet i terrorhandlinger.

Nasjonal praksis:

--

6.2. Individuelt ansvar [sjekkliste]

I dette trinnet må saksbehandleren vise hvorvidt det er alvorlig grunn til å anta at søkeren er knyttet til de vurderte handlingen(e) som kan medføre utelukkelse på en måte som gir opphav til individuelt ansvar.

Saksbehandleren vil vurdere mulig individuelt ansvar basert på hvilken deltakelse søkeren har i handlingen(e), og hvor omfattende denne er, så vel som personens sinnstilstand i forbindelse med handlingen(e).

Atferd som medfører individuelt ansvar (*actus reus*)

Atferd kan henvise til handling eller unnlatelse. Videre bør saksbehandleren huske at et grunnlag for individuelt ansvar kan foreligge når (det er alvorlig grunn til å anta at) søkeren bare gjorde forsøk på handlingen(e) som kan medføre utelukkelse.

□ Direkte gjennomføring [sjekkliste]

Saksbehandleren må fokusere på bevis for at søkeren som gjerningsperson eller medvirkende begikk den eller de aktuelle handlingene(e) som kan medføre utelukkelse.

Dette krever generelt **forsett** med hensyn til atferden og/eller dens konsekvenser og **kunnskap** med hensyn til atferd, konsekvenser og/eller andre relevante omstendigheter. Avhengig av omstendighetene, kan definisjonen på forbrytelsen(e) omfatte særskilte krav til forsett og/eller kunnskap.

□ Oppfordring av andre til å gjennomføre en handling som kan medføre utelukkelse [sjekkliste]

En forbindelse mellom personen og handling(er) som andre har begått vil foreligge dersom søkerens atferd oppfordret (tilskyndet) andre til å begå forbrytelsen. Former for oppfordring av andre til å begå en forbrytelse kan være:

planlegging

igangsetting

beordring

Søkerens atferd bør være en **klar bidragsytende faktor** til den eller de andre personenes kriminelle atferd. Men det er ikke nødvendig for saksbehandleren å påvise at handlingen(e) som kan medføre utelukkelse ikke ville ha skjedd uten at søkeren var involvert.

Kravene til forsett og kunnskap i forhold til disse formene for deltakelse i en forbrytelse eller forbrytelser vil bli påvist dersom søkeren hadde til **hensikt å framprovosere eller oppfordre til** at handlingen(e) ble begått, **eller var klar over den vesentlige sannsynligheten** for at forbrytelsen(e) ville bli begått som en sannsynlig konsekvens av handlingen(e).

□ Medvirkning [sjekkliste]

Et vesentlig bidrag til at en handling som kan medføre utelukkelse blir begått av andre, kan defineres som medvirkning.

Saksbehandleren kan fastslå en forbindelse til den eller de aktuelle handlingene som kan medføre utelukkelse når bevismaterialet antyder at søkeren:

- **bidro med praktisk bistand** til at handlingen(e) som kan medføre utelukkelse ble begått (f.eks. ved å organisere nødvendig fysisk eller logistisk støtte til at en forbrytergruppe kan være operativ, eller ved å finansiere en slik forbrytergruppe),
- oppfordret andre til å begå handlingene som kan medføre utelukkelse, eller **ga moralsk støtte** til slik atferd.

Det som må fastslås, er at søkerens atferd hadde en **vesentlig innvirkning** på andres gjennomføring av handlingen(e) som kan medføre utelukkelse (kan f.eks. saksbehandleren, i tilfelle misbruk av personer, fastslå at dette skyldtes informasjon fra søkeren, i den forstand at denne informasjonen var vesentlig for at forbrytelsen(e) ble begått?). Det er ikke påkrevd å påvise at det ikke ville vært mulig å begå handlingen som kan medføre utelukkelse uten slik atferd fra søkerens side.

I det tilfelle noen har en oppfattet myndighet (overordnet eller noen med moralsk eller religiøs myndighet osv.), kan det ha en vesentlig legitimerende eller oppmuntrende innvirkning bare at de er til stede der handlingen(e) som kan medføre utelukkelse blir begått.

Hvorvidt denne formen for deltakelse skjedde før, under eller etter andres straffbare atferd, eller geografisk atskilt fra den, er irrelevant for å fastslå individuelt ansvar, forutsatt at det blir fastslått at atferden (handling eller unnlatelse) hadde en vesentlig innvirkning på hovedgjerningsmannens eller -menneses gjennomføring av forbrytelsen(e).

For å knytte søkeren til handlingen(e) under vurdering på grunnlag av denne formen for deltakelse, må saksbehandleren påvise at søkeren **visste at hans/hennes atferd ville bidra til eller legge til rette for** at den eller de aktuelle handlingene(e) sannsynligvis ville bli begått. Det er ikke nødvendig at den medskyldige kjente til den nøyaktige handlingen som var påtenkt, eller som faktisk ble begått, i den grad vedkommende visste at én eller en rekke slike handlinger sannsynligvis ville bli begått og at én av dem faktisk ble begått. Medvirkning **krever ikke at personen deler hovedgjerningsmannens forsett**.

□ **Straffbar handling begått i fellesskap** [sjekkliste]

Straffbar handling begått i fellesskap er en annen form for vesentlig bidrag til at andre begår en handling som kan medføre utelukkelse. Kravene til straffbar handling begått i fellesskap er:

flere personer som deler en felles kriminell hensikt

vesentlig bidrag til denne felles kriminelle hensikten

forbrytelse planlagt i fellesskap fant sted

Straffbar handling begått i fellesskap krever derfor mer enn bare tilknytning til personer som begår forbrytelser.

□ **Overordnedes ansvar** [sjekkliste]

Det er nødvendig å være oppmerksom på personer som var i en myndighetsposisjon overfor underordnede som var involvert i handlingen(e) som kan medføre utelukkelse. Dersom saksbehandleren ikke kan bevise individuelt ansvar for handlingen(e) basert på søkerens personlige atferd, kan vedkommende pådra seg slikt ansvar som følge av «overordnedes ansvar». Dette er basert på at personer i høyere stillinger i hierarkier har et særlig ansvar med hensyn til atferden til dem som står under deres kommando og kontroll.

Følgende elementer vil måtte fastslås:

- hvorvidt det forelå et **hierarkisk forhold** mellom personen og den eller de andre som var knyttet til handlingen(e) som kan medføre utelukkelse:

Identifikasjon av en formell kommandovei – enten denne er i et militært eller sivilt hierarki – er én indikator, men ikke den eneste. Saksbehandleren kan fastslå et hierarkisk forhold når søkeren hadde faktisk kommando/myndighet og kontroll over dem som begikk handlingen(e) som kan medføre utelukkelse.

- hvorvidt det foreligger alvorlig grunn til å anta at søkeren **visste eller burde ha visst** at hans/hennes underordnede hadde begått, begikk eller var i ferd med å begå handlingen(e) som kan medføre utelukkelse:

Her bør kunnskap tolkes i vid forstand, herunder hvorvidt søkeren bør ha hatt kjennskap i kraft av sin stilling.

- hvorvidt søkeren avsto fra eller **mislyktes i å forhindre eller stoppe** gjennomføringen av handlingen(e) og **straffe** gjerningspersonene:

Søkeren kan fortsatt være individuelt ansvarlig i tilfelle han/hun forsøkte, men mislyktes i å forhindre eller stanse at handlingen(e) ble begått, eller dersom han/hun ikke klarte å straffe sin(e) underordnede deretter.

Sinnstilstand: forsett og kunnskap (*mens rea*)

I denne fasen må saksbehandleren, basert på det foreliggende bevismaterialet, undersøke om det er – eller ikke er – alvorlig grunn til å anta at søkeren hadde **kunnskap** og **forsett** om å delta i handlingen(e) som kan medføre utelukkelse.

Uten disse elementene er det ikke mulig å fastslå individuelt ansvar, og utelukkelsesklausulene ville ikke finne anvendelse.

□ **Kunnskap** [sjekkliste]

Når det er snakk om individuelt ansvar, forstås «kunnskap» generelt som bevissthet om at en omstendighet foreligger, eller at en konsekvens vil inntreffe under normale omstendigheter. Saksbehandleren bør derfor vise at det er tungtveiende årsaker til å anta at søkeren var klar over omstendighetene.

Avhengig av kvalifikasjonen av handlingen som kan medføre utelukkelse, kan kunnskap ha en mer presis betydning i de spesifikke omstendighetene (f.eks. folkemord, krigsforbrytelser).

De forskjellige formene for atferd som utløser individuelt ansvar, kan også kreve at det påvises spesifikke kunnskapselementer (f.eks. oppfordring, overordnede ansvar).

Saksbehandleren kan påvise kunnskap og bevissthet basert på tilgjengelig bevismateriale, herunder søkerens forklaringer. Det bør imidlertid utvises forsiktighet når kunnskap utledes fra indisier, f.eks. informasjon om den generelle konteksten handlingen skjedde i, omfanget av grusomheter som ble begått, deres generelle art i en region eller et land, osv. Det som er tilgjengelig i informasjonen om opprinnelseslandet, vil ikke nødvendigvis ha vært kjent for søkeren på tidspunktet da forbrytelsen ble begått.

□ **Forsett** [sjekkliste]

Det må tas hensyn til to aspekter knyttet til forsett:

- ▶ Hadde søkeren til hensikt (forsett) å delta i handlingen?
- ▶ Hadde søkeren til hensikt (forsett) å forårsake konsekvensen (eller var søkeren klar over at den ville inntreffe under normale omstendigheter)?

I visse tilfeller vil kvalifikasjon av handlinger som kan medføre utelukkelse kreve et ytterligere forsettsmoment (f.eks. «forsett om folkemord», spesifikt forsett om straffeforfølgelse som forbrytelse mot menneskeheten).

Noen måter en annen person kan delta i å begå en forbrytelse på, krever forsett ikke bare med hensyn til egen atferd, men også til forbrytelsen som skal bli eller ble begått av den personen (f.eks. planlegging, beordring eller oppfordring til at en annen person begår forbrytelser, straffbar handling begått i fellesskap).

Handlinger som kan medføre utelukkelse, og som kan henføres til en gruppe eller et regime [\[sjekkliste\]](#)

Det bør utvises forsiktighet ved vurdering av utelukkelse med hensyn til søkere som var forbundet med en gruppe eller et regime som var innblandet i handlinger som kan medføre utelukkelse.

At en søker var/er knyttet til en gruppe eller et regime som er ansvarlig for handlinger som kan medføre utelukkelse, fritar ikke saksbehandleren fra å påvise søkerens individuelle ansvar for slike handlinger.

Individuelt ansvar kun basert på tilknytning til en kriminell gruppe eller et kriminelt regime, finnes ikke. Avhengig av gruppens eller regimets art og omfang, den frivillige tilknytningen til gruppen og søkerens stilling, rang, anseelse og innflytelse i gruppen, kan det være tilstrekkelig bevis både for kravene til «atferd» etter gjeldende type individuelt ansvar og søkerens utledede «sinnstilstand». Men det er fortsatt nødvendig at saksbehandleren identifiserer relevant type individuelt ansvar og undersøker kjensgjerningene i lys av respektive kriterier.

Det må tas hensyn til følgende elementer i tillegg til søkerens faktiske virksomhet:

□ Søkerens tilknytningsform med gruppen eller regimet [\[sjekkliste\]](#)

I tillegg til søkerens virksomhet, rolle og ansvar, bør saksbehandleren undersøke den nøyaktige tilknytningsformen søkeren har eller hadde med gruppen eller regimet som var innblandet i handlinger som kan medføre utelukkelse (f.eks. gjennom formelt medlemskap eller uformell tilknytning).

□ Gruppens eller regimets art og virksomhet [\[sjekkliste\]](#)

Saksbehandleren bør vurdere gruppens virksomhet og dens kriminelle art (kan f.eks. forbrytelser som kan medføre utelukkelse henføres til den) i perioden som søkeren var eller er knyttet til gruppen.

At gruppen eller regimet ble/blir fordømt av EU og/eller det internasjonale samfunnet (FNs sikkerhetsråds resolusjoner, granskning foretatt av Den internasjonale straffedomstol, osv.), vil være en sterk indikator å ta hensyn til, men det er ikke avgjørende som sådan.

Det må tas hensyn til den mulige fragmenteringen av gruppen eller regimet i politiske eller militante fløyer osv. Vurderingen bør deretter fokusere på den delen av gruppen eller regimet som søkeren var direkte forbundet med.

En slik analyse vil også ta hensyn til søkerens kunnskap om de handlingene som kan medføre utelukkelse som gruppen eller regimet hadde begått.

□ Valgfrihet ved tilknytning til gruppen eller regimet [\[sjekkliste\]](#)

For å påvise individuelt ansvar, må saksbehandleren fastslå at søkeren frivillig:

- **knyttet seg** til gruppen eller regimet, og/eller
- **fortsatte sin tilknytning** til gruppen eller regimet: I så måte bør saksbehandleren vurdere hvor lenge søkeren var knyttet til gruppen eller regimet, og hvilke muligheter vedkommende hadde til å løsrive seg fra gruppen eller regimet.

Tvangssituasjon kan være en relevant faktor.

□ Søkerens stilling, rang, anseelse og innflytelse i gruppen eller regimet [\[sjekkliste\]](#)

Søkerens stilling, rang, anseelse og innflytelse i gruppen eller regimet vil bidra til å fastslå søkerens evne til å kontrollere eller påvirke gruppens eller regimets virksomhet.

Grunner til å utelukke individuelt ansvar [\[sjekkliste\]](#)

□ Manglende psykisk evne til å bedømme og kontrollere sin atferd [\[sjekkliste\]](#)

Visse grunner vil utelukke det subjektive elementet som kreves for individuelt ansvar («sinnstilstand»).

Det bør tas hensyn til følgende indikasjoner på at personen manglet evne til å forstå atferdens art eller ulovlighet, eller til å styre den.

□ *Sinnssykdom eller psykisk funksjonshemming* [\[sjekkliste\]](#)

Sinnssykdom eller psykisk funksjonshemming som ødelegger personens evne til å forstå ulovligheten eller arten av atferden, eller til å styre atferden i samsvar med lovkravene, er en omstendighet som utelukker individuelt ansvar.

□ *Ufrivillig beruselse* [\[sjekkliste\]](#)

Dette vil **ikke** gjelde som en grunn som utelukker individuelt ansvar dersom personen frivillig har blitt beruset under slike omstendigheter at personen kjente, eller ignorerte, risikoen for at han/hun som følge av beruselsen sannsynligvis ville delta i atferd som utgjør en handling som kan medføre utelukkelse.

□ *Umodenhet* [\[sjekkliste\]](#)

Utelukkelse ville ikke være berettiget i saker som omfatter en søker som på tidspunktet for innblanding i straffbare handlinger ikke hadde nådd den kriminelle lavalder. Det finnes ingen internasjonalt anerkjent minstealder for anvendelse av utelukkelse, men FNs komité for barnets rettigheter har anbefalt at stater fastsetter en passende terskel. Denne terskelen bør ikke fastsettes til et for lavt aldersnivå, idet det tas hensyn til psykisk, mental og intellektuell modenhet.

Denne grunnen til å utelukke straffeansvar kan også finne anvendelse dersom en søker hadde nådd den kriminelle lavalder på tidspunktet for de straffbare handlingene, men det fastslås at vedkommende ikke hadde nådd den graden av intellektuell, fysisk og/eller psykisk modenhet som kreves for å forstå at atferden er ulovlig.

Når det er snakk om et barn, må utelukkelsesanalysen ta hensyn til visse ytterligere hensyn, særlig hensyn forbundet med barnets beste, barns åndsevner og evne til å forstå og samtykke i handlinger som de blir bedt om eller beordret til å utføre. Saksbehandleren bør videre påse at det er truffet nødvendige prosessuelle vernetiltak.

Men barn under 18 år kan holdes straffeansvarlige dersom det er i samsvar med nasjonal lovgivning. Graden av modenhet hos barnet, der det tas hensyn til utdanning, bevissthet, sårbarhet osv., bør da vurderes.

De fleste stater har fastsatt en nedre aldersgrense (på handlingstidspunktet) for når en person ikke, under noen omstendigheter, kan bli utelukket fra internasjonal beskyttelse. Ofte vil det sammenfalle med den kriminelle lavalderen i henhold til nasjonal strafferett.

Nasjonal praksis:

--

□ Realitetsvillfarelse og rettsvillfarelse [sjekkliste]

Etter internasjonale standarder, kan realitets- og rettsvillfarelse under visse omstendigheter utelukke individuelt ansvar ved å utelukke de nødvendige kravene om skyld:

- **realitetsvillfarelse:** En realitetsvillfarelse skal være en grunn til å utelukke ansvar bare dersom den utelukker kravet om skyld som forbrytelsen krever.
- **rettsvillfarelse:** En rettsvillfarelse i forhold til hvorvidt en særlig type atferd er en forbrytelse, kan være en grunn til å utelukke ansvar bare dersom den utelukker kravet om skyld som kreves for en slik forbrytelse, eller i forbindelse med innsigelse når det gjelder overordnede ordre dersom vilkårene er oppfylt.

□ Innsigelser [sjekkliste]

I tilfeller der det er fastslått alvorlig grunn til å anta at søkeren har begått handlingen som kan medføre utelukkelse, må saksbehandleren videre vurdere om andre omstendigheter som ville utelukke individuelt ansvar kan finne anvendelse.

Saksbehandleren bør vurdere i hvilken grad søkeren, da vedkommende begikk handlingen(e) som kan medføre utelukkelse, befant seg i en av omstendighetene angitt nedenfor:

Tvangssituasjon [sjekkliste]

Følgende **kumulative** vilkår må oppfylles:

1. Søkerens atferd skyldtes en trussel (mot søkeren eller en annen person) om umiddelbar død eller kontinuerlig eller overhengende alvorlig kroppsskade.
 2. Søkeren handlet ut fra nødvendighet og rimelighet for å unngå denne trusselen.
 3. Søkeren mente ikke å volde større skade enn den som ble forsøkt unngått.
-

Selvforvar eller forvar av andre (eller eiendom i tilfelle krigsforbrytelser) [sjekkliste]

Følgende **kumulative** vilkår må oppfylles:

1. Overhengende og ulovlig bruk av makt mot søkeren eller en annen person (eller eiendom).
2. Søkeren handlet rimelig for å forsvare seg eller andre (eller eiendom).
3. Søkerens atferd sto i forhold til graden av fare.

Forsvar av eiendom kan bare utelukke ansvar for krigsforbrytelser. Ett av følgende vilkår må oppfylles:

- a. Eiendommen var avgjørende for at søkeren eller en annen person skulle overleve.
 - b. Eiendommen var avgjørende for å gjennomføre et militært oppdrag.
-

Ordre fra overordnet [sjekkliste]

Følgende **kumulative** vilkår må oppfylles:

1. Atferden var i henhold til en ordre fra en regjering eller søkerens overordnede (militær eller sivil).
 2. Personen var juridisk forpliktet til å lyde ordre fra den aktuelle regjeringen eller overordnede.
 3. Personen visste ikke at ordren var ulovlig.
 4. Ordren var ikke åpenbart ulovlig (etter internasjonale standarder vil en ordre om å begå tortur, folkemord eller forbrytelser mot menneskeheten bli regnet som åpenbart ulovlig).
-

Ytterligere hensyn [\[sjekkliste\]](#)

Hensynene nedenfor vil være underlagt nasjonal praksis.

Dersom det er alvorlig grunn til å anta at søkeren pådrar seg individuelt ansvar for handlingen(e) som kan medføre utelukkelse, kan saksbehandleren, avhengig av nasjonal praksis, fortsette å vurdere om utelukkelse i dette tilfellet ville oppfylle **formålene med utelukkelsesklausulene**. Jo mer ekstrem handlingen som kan medføre utelukkelse er, desto mindre relevante vil følgende faktorer være når endelig vedtak fattes.

□ Avsonet dom for handlingen som (ellers) kan medføre utelukkelse [\[sjekkliste\]](#)

Avhengig av nasjonal praksis, kan saksbehandleren vurdere om søkeren allerede har blitt tilstrekkelig straffet for handlingen(e) som kan medføre utelukkelse, ved å ta hensyn til:

- **tid som er sonet** i forhold til det som ville bli regnet som en rimelig tid etter EU-standarder,
- **personens atferd siden** han eller hun medvirket til handlingen(e), herunder i fengsel,
- hvorvidt søkeren har **uttrykt anger, betalt erstatning** og/eller **påtatt seg ansvar** for handlingen(e).

□ Tid siden den straffbare handlingen [\[sjekkliste\]](#)

Saksbehandleren kan vurdere foreldelsesreglene som de(n) respektive forbrytelse(r) er underlagt, dvs. hvorvidt forbrytelsen(e) ikke lenger blir eller kan bli straffeforfulgt.

Dette kan være relevant først og fremst ved vurdering av mindre grove forbrytelser, ettersom andre handlinger som kan medføre utelukkelse – på grunn av deres særlig grove karakter – ikke ville være omfattet av foreldelsesregler.

□ Amnesti eller benådning [\[sjekkliste\]](#)

Saksbehandleren kan også ta hensyn til om handlingen(e) som søkeren har begått er underlagt amnesti eller benådning.

I så fall bør det vurderes:

- hvorvidt amnestiet eller benådningen var et **uttrykk for den demokratiske vilje** hos innbyggerne i det relevante landet, og
- hvorvidt personen er **stilt til ansvar på andre måter** (f.eks. gjennom en sannhets- og forsoningskommission).

Nasjonale retningslinjer for mulige ytterligere hensyn kan være tilgjengelige.

Nasjonal praksis:

--

7. Utkast til vedtakselementer i forbindelse med utelukkelse

[sjekkliste]

Vedtaket vil klart og objektivt måtte berette utelukkelsen av søkeren fra flyktningstatus og/eller subsidiær beskyttelse.

□ Påse at de forskjellige delene av vedtaket er klart definert [sjekkliste]

Å ha en klart definert struktur i vedtaket bidrar til mer klarhet, åpenhet og objektivitet i begrunnelsen og konklusjonene. Skillet mellom fakta- og rettslige spørsmål er et viktig element for å vise at en rettferdig og strukturert fremgangsmåte er fulgt i vurderingen av saken.

Strukturen som foreslås nedenfor, gjenspeiler veiledningen ovenfor, og bør leses i sammenheng med innholdet i de respektive avsnitt. Den går ut på fordomsfritt å fremlegge i vedtaket at kriteriene for å være berettiget til flyktningstatus eller subsidiær beskyttelse for øvrig er oppfylt:

Faktaspørsmål	1. Påstandsgrunnlag	<i>Første del av et vedtak sammenfatter de vesentlige kjensgjerningene som identifiseres. De tilgjengelige bevisene bør også spesifiseres. Denne delen inneholder ikke noen vurdering.</i>
	2. Troverdighetsvurdering	<i>Delen om (bevis)vurdering av troverdighet fokuserer på de identifiserte vesentlige kjensgjerningene og respektive bevis, og vurderer dem i samsvar med troverdighetsindikatorer. Basert på denne delen, bør det klart fremgå hvilke vesentlige kjensgjerninger som har blitt godkjent, og hvilke som har blitt avvist.</i>
Juridiske spørsmål	3. Kvalifikasjon av handlingen som kan medføre utelukkelse	<i>De aksepterte vesentlige kjensgjerningene danner grunnlaget for kvalifikasjon av den mulige handlingen som kan medføre utelukkelse i samsvar med elementene beskrevet ovenfor.</i>
	4. Individuelt ansvar <ul style="list-style-type: none"> a. søkerens atferd b. forsett og kunnskap c. omstendigheter som utelukker individuelt ansvar d. ytterligere hensyn (dersom det er relevant i henhold til nasjonal praksis) 	<i>En avgjørende del av vedtaket er fastslåelse av individuelt ansvar. Det bør ta hensyn til alle elementer: hva var søkerens atferdsmessige forbindelse til handlingen(e) som kan medføre utelukkelse, var kravet om skyld (forsett og kunnskap) som påkrevd etter gjeldende definisjon av de identifiserte handlingene og den relevante typen individuelt ansvar som foreligger, og kan omstendigheter som utelukker individuelt ansvar gjøre seg gjeldende. Ytterligere hensyn kan gjelde i henhold til nasjonal praksis.</i>
	5. Vedtak	<i>I det tilfelle utelukkelse fra flyktningstatus og/eller subsidiær beskyttelse har blitt anvendt, kan medlemsstater likevel beslutte å gi opphold/beskyttelse på humanitært eller annet grunnlag til utelukkede personer. Avhengig av det nasjonale systemet, kan dette være en del av utelukkelsesvedtaket eller en separat handling.</i>

8. Henvisning for etterforskning og/eller straffeforfølgelse

[sjekkliste]

Avhengig av funnene i en mulig utelukkelsessak (uten at det berører det faktiske utfallet), kan det være nødvendig for saksbehandleren å vurdere ytterligere tiltak. Slike tiltak kan være påkrevd når som helst under granskningen av saken. Dersom funnene gjelder handlinger som kan etterforskes og straffeforfølges i den berørte medlemsstaten, bør de henvises til vedkommende myndighet så snart som mulig.

Selv om personen ikke ville bli utelukket, kan det være tilstrekkelige grunner til å henvise saken til de nasjonale myndighetene som er ansvarlige for etterforskning og/eller straffeforfølgelse.

Avhengig av nasjonale forskrifter så vel som forpliktelser i henhold til folkeretten, kan dette kreve at informasjonen som samles inn i saken sendes til vedkommende myndighet, f.eks. statsadvokatens kontor, politi og/eller sikkerhetstjenester.

Ved slike tiltak, bør saksbehandleren ta hensyn til gjeldende regler for **personvern og taushetsplikt/fortrolighet** så vel som eventuelle nasjonale ordninger.

Nasjonal praksis:

Praktisk veileder fra EASO: Utelukkelse SJEKKLISTER

- ▶ *Klikk på elementene i sjekklister for videre veiledning.*

1. Hva er utelukkelse?

Husk:

- Det er obligatorisk å anvende utelukkelsesklausulene**
- Formålet med utelukkelse er å beskytte asylordningens integritet**
 - mot misbruk fra dem som ikke fortjener internasjonal beskyttelse
 - mot unndragelse fra å bli stilt til ansvar for grove forbrytelser
- Grunnene til utelukkelse er:**
 - forbrytelser mot freden, krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten
 - alvorlige ikke-politiske forbrytelser begått utenfor tilfluktslandet før personens status som flyktning
 - handlinger som er i strid med FNs prinsipper og formål
 - grove forbrytelser (*bare subsidiær beskyttelse*)
 - å utgjøre en fare for samfunnet eller sikkerheten i den medlemsstaten der søkeren befinner seg (*bare subsidiær beskyttelse*)
 - andre forbrytelser, under visse omstendigheter (*bare subsidiær beskyttelse*)
- Staten har bevisbyrden for at utelukkelseskriteriene er oppfylt**

2. Påvisning av mulige utelukkelsessaker

- Bruk tilgjengelige påvisningsressurser**
- Vurder tilgjengelig informasjon**
 - se saksmappen
 - se relevant informasjon om opprinnelseslandet
- Er noen av disse profilene relevante?**
 - soldat
 - opprørsgruppe
 - militis
 - politi (eller særlige politigrøper)
 - etterretningstjenester
 - regjeringsmedlem
 - offentlig tjenestemann
 - medlem av organisasjon
 - forbindelse til kategoriene ovenfor
 - forbindelse til en hendelse
 - straffbare handlinger

Husk at relevans avhenger av opprinnelsesland.

Husk at denne listen ikke er uttømmende.

3. Henvisning og prosessuelle garantier

- Henvis den mulige utelukkelsessaken dersom det er relevant i henhold til nasjonal praksis**
- Påse at gjeldende prosessuelle garantier er på plass**
 - tildel en advokat dersom det er relevant
 - informere søkeren (og/eller den juridiske rådgiveren) om at utelukkelse blir vurdert
 - andre særskilte prosessuelle garantier

4. Intervju med fokus på utelukkelse

Forberedelse

- Husk betydningen av å forberede seg
- Se relevant nasjonal veiledning og relevant rettspraksis
- Kartlegg så vidt mulig vesentlige kjensgjerninger forbundet med utelukkelse
- Forbered en saksplan
- Forbered deg mentalt
- Ta praktiske foranstaltninger
 - vurdere om det er hensiktsmessig å involvere en annen saksbehandler
 - sikkerhetsforanstaltninger
 - velge tolk
 - orientere tolken
 - mulighet til å gjennomføre et ekstra intervju

Gjennomføring av intervjuet

- Gi søkeren informasjon i henhold til nasjonal praksis
- Påse at tolkens atferd er korrekt
- Opptre profesjonelt
- Bruke hensiktsmessige intervjueteknikker
 - tilpasset til den enkelte
 - gå inn for å bygge opp et forhold
 - bruke traktmetoden
 - kontrollere og bekrefte
- Fokus på søkerens individuelle deltakelse: «Jeg» i stedet for «vi»
- Håndtere potensielle troverdighetsproblemer

5. Bevisvurdering

- Anvend «alvorlig grunn til å anta»-standarden
- Undersøk alle relevante omstendigheter, også når bevisbyrden har gått over til søkeren
- Ta hensyn til visse særlige forhold
 - bevis for at søkeren ble gjort til gjenstand for straffesak i opprinnelseslandet
 - gradert materiale
 - åpne kilder og sosiale medier
 - anonyme vitnemål

6. Juridisk analyse

6.1. Kvalifikasjon av handlinger som kan medføre utelukkelse

□ *Er det alvorlig grunn til å anta at søkeren har vært knyttet til noe av det følgende:*

a.	handling	kontekst	aktør	hensikt	særskilt krav om skyld¹
Forbrytelse mot freden	<p><i>Vedrørende en aggresjonskrig:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ planlegging □ forberedelse □ igangsetting □ utkjemping □ deltakelse i felles plan eller sammenvergelse 	internasjonal væpnet konflikt (stat eller statslignende enhet må være innblandet)	høy myndighetsstilling	-	-
Krigsforbrytelse	grove brudd på internasjonal humanitær rett som utløser individuelt ansvar direkte i henhold til internasjonal strafferett (blant annet artikkel 8 i Roma-vedtektene)	<ul style="list-style-type: none"> □ at det foreligger en væpnet konflikt (internasjonal eller ikke-internasjonal) □ forbindelse til den væpnede konflikten 	hvem som helst (inkl. sivile)	<ul style="list-style-type: none"> □ beskyttede personer/gjenstander □ hva som helst ved bruk av ulovlige våpen eller krigføringmetoder 	<p><i>kunnskap om:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ at det foreligger en konflikt og □ beskyttet status for den angrepne personen/gjenstanden □ at det foreligger særlig krav om skyld for visse krigsforbrytelser
Forbrytelse mot menneskeheten	kvalifisert forbrytelse (fundamentalt inhuman handling) – se artikkel 6 og 7 i Roma-vedtektene	<p><i>angrep som er:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ rettet mot en sivilbefolkning □ utbredt eller systematisk (del av et forsømsmønstre) 	hvem som helst (inkl. sivile)	<ul style="list-style-type: none"> □ sivilbefolkning (herunder ikke-sivile under visse omstendigheter) □ visse forbrytelser mot menneskeheten krever spesifikt forsett (f.eks. folkemord) 	<ul style="list-style-type: none"> □ kunnskap om angrepet □ visse forbrytelser mot menneskeheten krever spesifikt forsett (f.eks. straffeforfølgelse og folkemord)

¹ For å kvalifisere visse handlinger, kan det fremlegges et særskilt krav om skyld i tillegg til de generelle sinnstilstandskravene om forsett (med hensyn til atferd og/eller konsekvenser) og kunnskap (med hensyn til atferd, konsekvenser og/eller relevante omstendigheter), som påkrevd i henhold til definisjonen av den eller de aktuelle forbrytelsene.

□ **Er det alvorlig grunn til å anta at søkeren har vært knyttet til noe av det følgende:**

b.	handling	kontekst	aktør	hensikt	særskilt krav om skyld¹
Alvorlig ikke-politisk forbrytelse (flyktningstatus)	<ul style="list-style-type: none"> □ kvalifisert forbrytelse – tilstrekkelig grov □ ikke-politisk (forholdsmessighetstest) 	<i>Forbrytelsen ble begått:</i> <ul style="list-style-type: none"> □ utenfor tilfluktslandet □ før status som flyktning 	hvem som helst	hva som helst (avhengig av definisjonen på forbrytelsen)	Særskilte krav kan gjelde, avhengig av forbrytelsen
Grov forbrytelse (subsidiær beskyttelse)	kvalifisert forbrytelse – tilstrekkelig grov	-	hvem som helst	hva som helst (avhengig av definisjonen på forbrytelsen)	[-]

□ **Er det alvorlig grunn til å anta at søkeren har vært knyttet til noe av det følgende:**

C.	handling	kontekst	aktør	hensikt	særskilt krav om skyld¹
Handlinger som er i strid med FNs prinsipper og formål	grove og vedvarende brudd på menneskerettighetene så vel som handlinger som det internasjonale samfunnet spesifikt regner for å stride mot FNs prinsipper og formål	internasjonal dimensjon (som kan påvirke internasjonal fred og sikkerhet og fredelige relasjoner mellom stater)	hvem som helst (ofte noen med høy myndighetsstilling)	særskilte regler kan gjelde avhengig av handlingen	særskilte regler kan gjelde avhengig av handlingen

□ **Kun med hensyn til utelukkelse fra subsidiær beskyttelse:**

Er det alvorlig grunn til å anta at personen er en fare for samfunnet eller sikkerheten i staten?

- *Bare med hensyn til utelukkelse fra subsidiær beskyttelse og eventuelt i henhold til nasjonal lovgivning:*

Har søkeren begått én eller flere forbrytelser utenfor virkeområdet for andre utelukkelsesbestemmelser?

	handling	kontekst	aktør	hensikt	særskilt krav om skyld ¹
Andre forbrytelser, under visse omstendigheter	<ul style="list-style-type: none"> □ én eller flere forbrytelser utenfor virkeområdet for andre utelukkelsesgrunner □ handlinger som ville blitt straffet med fengsel dersom de hadde blitt begått i medlemsstaten 	<ul style="list-style-type: none"> □ begått før tillatelse til å reise inn i medlemsstaten □ forlot opprinnelseslandet utelukkende for å unngå sanksjoner som følger av de forbrytelsene 	hvem som helst	-	-

- *Vurder hvilke utelukkelsesgrunner som kan gjelde, basert på elementene ovenfor, dersom en sak vedrørende terrorhandlinger granskes.*

6.2. Individuelt ansvar

Fastslå hvorvidt søkerens atferd er knyttet til handlingen som kan medføre utelukkelse ved å vurdere:

- Direkte gjennomføring:** Har søkeren direkte gjennomført handlingen som kan medføre utelukkelse?
- Oppfordring av andre:** Har søkeren oppfordret andre til å begå handlingen(e)?
- Medvirkning:** Har søkeren medvirket til at andre har begått handlingen(e)?
- Straffbar handling begått i fellesskap:** Har søkeren deltatt i en straffbar handling begått i fellesskap?
- Ansvar som overordnet:** Bærer søkeren ansvar for sine underordnedes handlinger?

Vurder søkerens sinnstilstand på handlingstidspunktet:

- Kunnskap
- Forsett

Dersom søkeren kan ha vært gjerningspersonen

Forsett med hensyn til:

- handling og/eller
- konsekvenser
- *krav i henhold til gjeldende definisjon av forbrytelsen*

Kunnskap med hensyn til:

- handling
- konsekvenser og/eller
- relevante omstendigheter
- *krav i henhold til gjeldende definisjon av forbrytelsen*

Dersom søkeren kan ha medvirket til andres forbrytelser

Forsett med hensyn til:

- handling og/eller
- konsekvenser
- *krav avhengig av relevant deltakelsesmåte*

Kunnskap med hensyn til:

- handling
- konsekvenser og/eller
- relevante omstendigheter
- *krav avhengig av relevant deltakelsesmåte*

Vurder særlig følgende når handlinger som kan medføre utelukkelse kan henføres til en gruppe eller et regime som søkeren var forbundet med:

- søkerens virksomhet
- søkerens tilknytningsform til gruppen eller regimet
- gruppens eller regimets art og virksomhet
- valgfrihet ved tilknytning til gruppen eller regimet
- søkerens stilling, rang, anseelse og innflytelse i gruppen eller regimet

Vurder hvorvidt grunner til å utelukke individuelt ansvar finner anvendelse:

- Manglende psykisk evne til å bedømme og kontrollere sin atferd
 - sinnssykdom eller psykisk funksjonshemming
 - ufrivillig beruselse
 - umodenhet
- Realitetsvillfarelse eller rettsvillfarelse
- Forsvar
 - tvangssituasjon
 - selvforsvar eller forsvar av andre (eller eiendom i tilfelle krigsforbrytelser)
 - ordre fra overordnet

Vurder følgende hensyn dersom det er relevant i henhold til nasjonal praksis:

- avsonet dom for handlingen som (ellers) kan medføre utelukkelse
- tid siden den straffbare handlingen
- amnesti eller benådning

7. Utkast til vedtakselementer i forbindelse med utelukkelse

- Påse at de forskjellige delene av vedtaket er klart definert:

Faktaspørsmål:

1. Påstandsgrunnlag – herunder tilgjengelige bevis
2. Troverdighetsvurdering – klar konklusjon på grunnlag av de godkjente/avviste vesentlige kjensgjerningene

Juridiske spørsmål:

3. Kvalifikasjon av handling som kan medføre utelukkelse
4. Individuelt ansvar
a. atferden til søkeren, idet det klart fremgår hvilken type individuelt ansvar som fastslås å gjelde
b. forsett og kunnskap, som påkrevd i henhold til kriteriene som styrer hvilken type individuelt ansvar som fastslås å gjelde
c. omstendigheter som utelukker individuelt ansvar
d. ytterligere hensyn (dersom det er relevant i henhold til nasjonal praksis)
5. Vedtak

8. Henvisning til etterforskning og/eller straffeforfølgelse

- **Henvis saken til relevant myndighet avhengig av funnenes art**
Ta hensyn til personvern- og fortrolighetsspørsmål.

Praktisk veileder fra EASO: Utelukkelse

HENVISNINGER

I denne delen beskrives relevant lovgivning og rettspraksis som kan bistå saksbehandleren i undersøkelsen av en mulig utelukkelsessak.

Kvalifikasjonsdirektivet

Utelukkelsesbestemmelser etter europaparlaments- og rådsdirektiv 2011/95/EU av 13. desember 2011 om fastsettelse av standarder for anerkjennelse av tredjestatsborgere eller statsløse som mottakere av internasjonal beskyttelse, for en ensartet status for flyktninger eller for personer som er berettiget til subsidiær beskyttelse, og for innholdet av en slik beskyttelse:

Utelukkelse fra flyktningstatus

Artikkel 12 kvalifikasjonsdirektivet

1. En tredjestatsborger eller statsløs er **utelukket fra å bli anerkjent som flyktning** dersom

(a) vedkommende omfattes av virkeområdet til **artikkel 1D i Genèvekonvensjonene** [...]

(b) han eller hun anerkjennes av kompetent myndighet i det landet der han eller hun har tatt opphold som å inneha de **rettigheter og plikter som knytter seg til besittelse av statsborgerskap i dette landet eller tilsvarende rettigheter og plikter**.

2. En tredjestatsborger eller statsløs er **utelukket fra å bli anerkjent som flyktning** dersom det er **alvorlig grunn til å anta at**

(a) vedkommende har begått en **forbrytelse mot freden, en krigsforbrytelse eller en forbrytelse mot menneskeheten**, som definert i de internasjonale instrumenter som er utarbeidet for å ta forholdsregler mot slike forbrytelser,

(b) vedkommende har begått en **alvorlig ikke-politisk forbrytelse utenfor tilfluktslandet før anerkjennelsen av vedkommende som flyktning**, noe som forstås som tidspunktet for utstedelse av oppholdstillatelse på grunnlag av tildeling av flyktningstatus; særlig grusomme handlinger kan betegnes som alvorlige ikke-politiske forbrytelser, også selv om de begås under foregivelse av at de har et politisk mål,

(c) vedkommende har gjort seg **skyldig i handlinger som er i strid med FNs prinsipper og formål** som fastsatt i innledningen til og artikkel 1 og 2 i FN-pakten.

3. Paragraf 2 finner anvendelse for personer som **oppfordrer til eller på annen måte deltar** i å begå forbrytelsene eller handlingene nevnt i FN-pakten.

Utelukkelse fra subsidiær beskyttelse

Artikkel 17 kvalifikasjonsdirektivet

1. En tredjestatsborger eller statsløs er **utelukket fra å være berettiget til subsidiær beskyttelse** dersom det er **alvorlig grunn til å anta at:**

(a) vedkommende har begått en **forbrytelse mot freden, en krigsforbrytelse eller en forbrytelse mot menneskeheten**, som definert i de internasjonale instrumenter som er utarbeidet for å ta forholdsregler mot slike forbrytelser,

(b) vedkommende har begått en **grov forbrytelse**,

(c) vedkommende har gjort seg **skyldig i handlinger som er i strid med FNs prinsipper og formål** som fastsatt i innledningen til og artikkel 1 og 2 i FN-pakten,

(d) vedkommende utgjør en **fare for samfunnet eller sikkerheten** i den medlemsstat vedkommende befinner seg i.

2. Paragraf 1 finner anvendelse for personer som **oppfordrer til eller på annen måte deltar** i å begå forbrytelsene eller handlingene nevnt i FN-pakten.

3. Medlemsstatene **kan** utelukke en tredjestatsborger eller en statsløs fra å være berettiget til subsidiær beskyttelse dersom vedkommende, **før han eller hun fikk tillatelse til å reise inn** i vedkommende medlemsstat, har begått **en eller flere forbrytelser som ikke omfattes av paragraf 1, men som ville kunne straffes med fengsel** dersom de var begått i den berørte medlemsstaten, og vedkommende har **forlatt hjemlandet utelukkende for å unngå sanksjoner som følge av disse forbrytelsene**.

Gå tilbake til [veilederen](#).

Forkortelser og nyttige lenker

- **CJEU** – EU-domstolen
 - [Om CJEU](#)
 - [Rettspraksis](#)
- **ECtHR** – Den europeiske menneskerettighetsdomstolen
 - [Om ECtHR](#)
 - [Rettspraksis](#)
- **ICJ** – Den internasjonale domstolen i Haag
 - [Om ICJ](#)
 - [Rettspraksis](#)
- **ICTR** – Den internasjonale straffedomstolen for forbrytelser i Rwanda
 - [Om ICTR](#)
 - [Rettspraksis](#)
- **ICTY** – Den internasjonale straffedomstolen for forbrytelser i det tidligere Jugoslavia
 - [Om ICTY](#)
 - [Rettspraksis](#)
- **QD** – Kvalifikasjonsdirektivet
 - [Teksten til QD](#)
- **Roma-vedtektene** – Roma-vedtektene for den internasjonale straffedomstolen
 - [Teksten til Roma-vedtektene](#)
- **SCSL** – Spesialdomstolen for Sierra Leone
 - [Om SCSL](#)
 - [Rettspraksis](#)

Denne oversikten over lovhjemler og rettspraksis er ikke ment å være uttømmende. Den er bare ment som en praktisk veileder for saksbehandleren ved å henvise til noen av de mest relevante bestemmelsene og rettspraksis.

Henvisningene nedenfor er ordnet emnevis.

Bevisvurdering

Bevisbyrde

Lovhenvisninger	Rettspraksis
Artikkel 4 QD Artikkel 12 QD Artikkel 17 QD	<ul style="list-style-type: none"> ■ CJEU, Judgment of 9 November 2010, Joined Cases C-57/09 and C-101/09, B and D, ECLI:EU:C:2010:661, para. 95

Krav til bevis

Lovhenvisninger	Rettspraksis
Artikkel 4 QD Artikkel 12 QD Artikkel 17 QD	<ul style="list-style-type: none"> ■ CJEU, Judgment of 9 November 2010, Joined Cases C-57/09 and C-101/09, B and D, ECLI:EU:C:2010:661, para. 87 ■ Supreme Court (United Kingdom), JS v Secretary of State for the Home Department, 17 March 2010, para. 39 ■ Supreme Court (United Kingdom), Al-Sirri v Secretary of State for the Home Department, 21 November 2012, paras 69-75 ■ Court of Appeal (England and Wales), AN (Afghanistan v. Secretary of State for the Home Department), [2015], EWCA ■ Supreme Court of Canada, Ezokola v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration), 2013 SCC 40, [2013] 2 S.C.R. 678, Introduction ■ Supreme Court of Canada, Pushpanathan v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration), [1998] 1 S.C.R. 982 ■ Administrative Appeals Tribunal (Australia), SRYYY v. Minister for Immigration and Multicultural Affairs, [2006] AATA 320, 5 April 2006, paras 52-62

Kvalifikasjon av handlinger som kan medføre utelukkelse

Forbrytelse mot freden

Lovhenvisninger	Rettspraksis
Artikkel 1Fa Genèvekonvensjonene Artikkel 12.2a QD Artikkel 17.1a QD Artikkel 8a Roma-vedtektene Artikkel 6 i avtalen fra 1945 om den internasjonale militærdomstol (London-avtalen)	<ul style="list-style-type: none"> Federal Court of Canada, <i>Hinzman v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration) (F.C.)</i>, 2006 FC 420; [2007] 1 F.C.R. 561, Canada: Federal Court, 31 March 2006; paras 141-142 and 155-160

Krigsforbrytelse

Lovhenvisninger	Rettspraksis
Artikkel 1Fa Genèvekonvensjonene Artikkel 12.2a QD Artikkel 17.1a QD Artikkel 8 Roma-vedtektene Grove brudd på bestemmelsene i Genèvekonvensjonene 1949 og tilleggsprotokoll I Artikkel 3 i Genèvekonvensjonene 1949 Artikkel 4, 13, 16 tilleggsprotokoll II	<ul style="list-style-type: none"> ICTY, Case No IT-94-1, <i>Prosecutor v. Dusko Tadic</i>, (Appeals Chamber), Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction, 2 October 1995, paras 128-134

Forbrytelse mot menneskeheten

Lovhenvisninger	Rettspraksis
Artikkel 1Fa Genèvekonvensjonene Artikkel 12.2a QD Artikkel 17.1a QD Artikkel 6 Roma-vedtektene Artikkel 7 Roma-vedtektene Artikkel 5 ICTY Artikkel 3 ICTR Overenskomst av 1948 om forhindring og avstraffelse av forbrytelsen folkemord	<ul style="list-style-type: none"> ICJ, <i>Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro)</i>, 26 February 2007, paras 299, 319 ICTY, Case No IT-05-88-T, <i>Popović et al.</i>, (Trial Chamber), Judgment, 10 June 2010, paras 809-832 ICTY, Case No. IT-95-14-A, <i>Prosecutor v. Blaškić</i>, (Appeals Chamber), Judgment, 29 July 2004, paras 96-102 ICTR, Case No. ICTR-99-52-A, <i>Prosecutor v. Nahimana et al.</i> (Appeals Chamber), Judgment, 28 November 2007, paras 915-924 ICTR, Case No. ICTR-96-4-T, <i>Prosecutor v. Jean-Paul Akayesu</i> (Trial Chamber 1), Judgment, 2 September 1998, paras 500-509, 521, 579 Court of Appeal (England and Wales), <i>AA-R (Iran) v Secretary of State for the Home Department</i>, [2013] EWCA Civ 835 Administrative Appeals Tribunal (Australia), <i>SRYYY v. Minister for Immigration and Multicultural Affairs</i>, [2006] AATA 320, 5 April 2006

Alvorlig (ikke-politisk) forbrytelse

Lovhenvisninger	Rettspraksis
Artikkel 1Fb Genèvekonvensjonene Artikkel 12.2b QD Artikkel 17.1b QD	<ul style="list-style-type: none"> ■ CJEU, Judgment of 24 June 2015, Case C-373/13, H. T. v Land Baden- Württemberg, ECLI:EU:C:2015:413 ■ Upper Tribunal (United Kingdom) (Asylum and Immigration Chamber), AH (Article 1F (b)), [2013] UKUT 00382 ■ House of Lords Judicial Committee (United Kingdom), T v. Secretary of State for the Home Department, [1996] 2 All ER 865, 22 May 1996 ■ Supreme Court of Canada, Febles v Minister of Citizenship and Immigration, 2014, SCC 68 ■ Court of Appeal (New Zealand), S v. Refugee Status Appeals Authority, CA262/97, 2 April 1998

Handlinger som er i strid med FNs prinsipper og formål

Lovhenvisninger	Rettspraksis
Artikkel 1Fc Genèvekonvensjonene Artikkel 12.2c QD Artikkel 17.1c QD FN-pakten	<ul style="list-style-type: none"> ■ CJEU, Judgment of 9 November 2010, Joined Cases C-57/09 and C-101/09, B and D, ECLI:EU:C:2010:661, paras 79-99 ■ Supreme Court (United Kingdom), Al-Sirri v Secretary of State for the Home Department, 21 November 2012 ■ Cour nationale du droit d'asile (France), SR, No 611731, 27 June 2008 ■ Cour nationale du droit d'asile (France), Mr S., No 11016153, 15 July 2014

Fare for samfunnet eller sikkerheten til staten

Lovhenvisninger	Rettspraksis
Artikkel 17.1d QD	<ul style="list-style-type: none"> ■ Cour nationale du droit d'asile (France), judgment of 29 June 2012, Mr A., No 10014511 ■ Cour nationale du droit d'asile (France), judgment of 20 September 2012, Mr M., No 10018884 ■ Cour nationale du droit d'asile (France), judgment of 21 April 2011, Mr R., No 10014066 ■ Cour nationale du droit d'asile (France), judgment of 15 February 2013, Mr B., No 10005048 ■ Commission permanente de recours des réfugiés (France), decision of 1 February 2006, Ms O., No 533907

Terrorhandlinger

Lovhenvisninger	Rettspraksis
<p>Artikkel 51.2 tilleggsprotokoll I Artikkel 4.2d og 13.2 tilleggsprotokoll II Rådsrammebeslutning 2002/475/JHA av 13. juni 2002 om bekjempelse av terrorisme Rådsrammebeslutning 2008/919/JHA av 28. november 2008 om endring av rammebeslutning 2002/475/JHA om bekjempelse av terrorisme Internasjonale overenskomster og protokoller om terrorisme (klikk her) FNs sikkerhetsråd, sikkerhetsrådsresolusjon 1373 (2001) [om trusler mot internasjonal fred og sikkerhet forårsaket av terrorhandlinger], 28. september 2001, S/RES/1373 (2001) FNs sikkerhetsråd, sikkerhetsrådsresolusjon 1566 (2004) om trusler mot internasjonal fred og sikkerhet forårsaket av terrorisme, 8. oktober 2004, S/RES/1566 (2004)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ CJEU, Judgment of 9 November 2010, Joined Cases C-57/09 and C-101/09, B and D, ECLI:EU:C:2010:661 ■ CJEU, Judgment of 29 June 2010, Case C-550/09, E and F, ECLI:EU:C:2010:382, paras 61-62 ■ Cour nationale du droit d’asile (France), Mr S., No 11016153, 15 July 2014 ■ Cour nationale du droit d’asile (France), SR, No 611731, 27 June 2008

Individuelt ansvar

Generelle aspekter

Lovhenvisninger	Rettspraksis
Artikkel 12 QD Artikkel 17 QD Artikkel 25, 28, 30–33 Roma-vedtektene	<ul style="list-style-type: none"> ■ CJEU, Judgment of 9 November 2010, Joined Cases C-57/09 and C-101/09, B and D, ECLI:EU:C:2010:661 ■ Supreme Court (United Kingdom), JS v Secretary of State for the Home Department, para. 55 ■ Supreme Court of Canada, Ezokola v. Canada (Citizenship and Immigration), 201, Introduction

Typer individuelt ansvar

Gjennomføring av en handling som kan medføre utelukkelse

Lovhenvisninger	Rettspraksis
Artikkel 12.3 QD Artikkel 17.2 QD Artikkel 25.3a Roma-vedtektene Artikkel 30 Roma-vedtektene	<ul style="list-style-type: none"> ■ ICTY, Case No. IT-98-30/1-T, Trial Judgment, 2001, Prosecutor v. Miroslav Kvočka et al, para. 243 ■ ICTY, Case No. IT-98-30/1-T, Trial Judgment, 2001, Prosecutor v. Miroslav Kvočka et al, para. 251 ■ ICTY, Case No. IT-94-1, Prosecutor v. Dusko Tadic, (Appeals Chamber), Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction, 2 October 1995, para. 188

Oppfordring av andre

Lovhenvisninger	Rettspraksis
Artikkel 12.3 QD Artikkel 17.2 QD Artikkel 25.3b Roma-vedtektene Artikkel 25.3e Roma-vedtektene Artikkel 30 Roma-vedtektene	<ul style="list-style-type: none"> ■ ICTY, case No IT-04-82-A, Prosecutor v. Boskoski and Tarculovski (Appeal Judgment), 19 May 2010, para. 125 ■ ICTY, Case No IT-95-14/2-A, Prosecutor v. Dario Kordic, Mario Cerkez (Appeal Judgment), 17 December 2004, para. 27 ■ ICTY, Case No. IT-98-30/1-T, Trial Judgment, 2001, Prosecutor v. Miroslav Kvočka et al, para. 252 ■ ICTR, Case No. ICTR-99-52-A, Prosecutor v. Nahimana et al. (Appeals Chamber), 28 November 2007, paras 440, 479, 482 ■ ICTR, Case No. ICTR-99-54A-A, Jean de Dieu Kamuhanda v. The Prosecutor (Appeal Judgment), 19 September 2005, para. 593 ■ SCSL, Case No SCSL-2004-16-A, The Prosecutor of the Special Court v. Alex Tamba Brima, Brima Bazzy Kamara, Santigie Borbor Kanu (the AFRC accused) (Appeal Judgment), 22 February 2008, para. 301

Medvirkning

Lovhenvisninger	Rettspraksis
Artikkel 12.3 QD Artikkel 17.2 QD Artikkel 25.3c Roma-vedtektene Artikkel 30 Roma-vedtektene	<ul style="list-style-type: none"> ■ ICTY, Case No. IT-95-13/1, Prosecutor v. Mrksic et al. (Appeal Judgment), 5 May 2009, paras 49, 145-159 ■ ICTY, Case No. IT-98-32-A, Appeal Judgment, Prosecutor v Mitar Vasiljevic, 25 Feb 2004, para. 102 ■ ICTY, Case No. IT-98-30/1-T, Trial Judgment, 2001, Prosecutor v. Miroslav Kvocka et al, paras 253-256 ■ ICTY, Case No IT-94-1A, Prosecutor v. Dusko Tadic (Appeals Chamber), 15 July 1999, para. 229 ■ ICTR, Case No. ICTR-2001-70-A, Rukundo v. The Prosecutor (Appeal Judgment), 20 October 2010, para. 52 ■ ICTR, Case No. ICTR-05-88-A, Kalimanzira v. The Prosecutor (Appeal Judgment), Judgment, 20 October 2010, para. 220 ■ ICTR, Case No. ICTR-99-52-A, Prosecutor v. Nahimana et al. (Appeals Chamber), 28 November 2007, para. 482 ■ ICTR, Case No. ICTR-96-4-T, Prosecutor v. Jean-Paul Akayesu (Trial Chamber 1), 2 September 1998, paras 484, 545 ■ SCSL, Case No. SCSL-04-14-A, The Prosecutor v. Moinina Fofana, Allieu Kondewa (the CDF Accused) (Appeal Judgment), 28 May 2008, para. 72 ■ Upper Tribunal (United Kingdom), MT (Article 1F(a) - aiding and abetting) Zimbabwe v. Secretary of State for the Home Department, [2012] UKUT 00015(IAC)

Straffbar handling begått i fellesskap

Lovhenvisninger	Rettspraksis
Artikkel 12.3 QD Artikkel 17.2 QD Artikkel 25.3d Roma-vedtektene	<ul style="list-style-type: none"> ■ ICTY, Case No. IT-99-36, Prosecutor v. Radoslav Brđjanin, Appeal Judgment, 3 April 2007 ■ ICTY, Case No. IT-98-30/1-T, Trial Judgment, 2001, The Prosecutor v. Miroslav Kvocka et al, paras 265-312 ■ ICTY, Case No. IT-94-1-A, Prosecutor v. Dusko Tadic, Appeal Judgment, July 15, 1999, paras 190-191, 195-196, 202-204, 220, 227 ■ Upper Tribunal (United Kingdom), MT (Article 1F(a) - aiding and abetting) Zimbabwe v. Secretary of State for the Home Department, [2012] UKUT 00015(IAC)

Overordnedes ansvar

Lovhenvisninger	Rettspraksis
Artikkel 12.3 QD Artikkel 17.2 QD Artikkel 28 Roma-vedtektene	<ul style="list-style-type: none"> ■ ICTY, Case No IT-03-68-A, Prosecutor v. Naser Oric (Appeal Judgment), 3 July 2008, paras 18, 20, 177 ■ ICTY, IT-98-30/1-T, Trial Judgment, 2001, Prosecutor v. Miroslav Kvočka et al, paras 313-314 ■ ICTY, IT-95-14-T, Trial Judgment, Prosecutor v. Tihomir Blaškić, 3 March 2000, paras 41-42, 67 ■ ICTR, Case No. ICTR-97-20-T, Prosecutor v. Laurent Semanza, (ICTR Trial Chamber III), 15 May 2003, paras 401-402

Sinnstilstand (forsett og kunnskap)

Lovhenvisninger	Rettspraksis
Artikkel 30 Roma-vedtektene Artikkel 32 Roma-vedtektene	<ul style="list-style-type: none"> ■ ICTY, Case No. IT-02-60-A, Appeal Judgment, Prosecutor v. Vidoje Blagojevic and Dragan Jokic, 9 May 2007, para. 127 ■ ICTY, Case No. IT-98-32-T, Trial Judgment, Prosecutor v. Mitar Vasiljevic, 29 November 2002, para. 71 ■ ICTY, Case No. IT-98-30/1-T, Trial Judgment, 2001, Prosecutor v. Miroslav Kvočka et al, para. 255. ■ ICTY, Case No. IT-95-14-T, Trial Judgment, Prosecutor v. Tihomir Blaškić, 3 March 2000, para. 286 ■ ICTY, Case No. IT-95-17/1, Trial Judgment, Prosecutor v. Anto Furundzija, 10 December 1998, para. 246 ■ ICTR, Case No. ICTR-96-4-T, Prosecutor v. Jean-Paul Akayesu (Trial Chamber 1), 2 September 1998, para. 523

Handlinger som kan medføre utelukkelse og som kan henføres til en gruppe eller et regime

Lovhenvisninger	Rettspraksis
Artikkel 12 QD Artikkel 17 QD	<ul style="list-style-type: none"> ■ CJEU, Judgment of 9 November 2010, Joined Cases C-57/09 and C-101/09, B and D, ECLI:EU:C:2010:661, paras 88-98 ■ ICTY, IT-97-24-T, Trial Judgment, Prosecutor v. Milomir Stakic, 31 July 2003, para. 433

Grunner til å utelukke individuelt ansvar**Psykisk evne til å bedømme og kontrollere sin adferd**

Lovhenvisninger	Rettspraksis
Artikkel 31a, 31b, Roma-vedtektene Artikkel 40.3 Konvensjon om barnets rettigheter	<ul style="list-style-type: none"> ■ ICTR, Case No. ICTR-96-4-T, Prosecutor v. Jean-Paul Akayesu (Trial Chamber 1), 2 September 1998, para. 523

Tvangssituasjon

Lovhenvisninger	Rettspraksis
Artikkel 31d Roma-vedtektene Artikkel 33 Roma-vedtektene	<ul style="list-style-type: none"> ■ ICTY, Case No IT-96-22-A, Appeal Judgment, Prosecutor v. Dragan Erdemovic, Appeal, 7 October 1997, para. 19 ■ Upper Tribunal (United Kingdom), AB (Article 1F(a) – defence – duress) Iran [2016] UKUT 00376 (IAC)

Selvforvar og forsvar av andre

Lovhenvisninger	Rettspraksis
Artikkel 31.1c Roma-vedtektene	<ul style="list-style-type: none"> ■ Administrative Appeals Tribunal (Australia), judgment of 16 June 2010, Re YYMT and FRFJ (2010), 115 ALD 590

Ordre fra overordnet

Lovhenvisninger	Rettspraksis
Artikkel 33 Roma-vedtektene	<ul style="list-style-type: none"> ■ ICTY, Case No IT-96-22-A, Appeal Judgment, Prosecutor v. Dragan Erdemovic, Appeal, 7 October 1997

Ytterligere hensyn

Lovhenvisninger	Rettspraksis
Artikkel 29 Roma-vedtektene	<ul style="list-style-type: none"> ■ CJEU, Judgment of 9 November 2010, Joined Cases C-57/09 and C-101/09, B and D, ECLI:EU:C:2010:661, paras 103-105 ■ Upper Tribunal (United Kingdom) (Asylum and Immigration Chamber), AH (Article 1F (b)), [2013] UKUT 00382

Andre ressurser

EASOs «[Judicial Analysis Exclusion: Articles 12 and 17 Qualification Directive \(2011/95/EU\)](#)» er en del av EASOs serie for faglig utvikling for medlemmer av domstoler, som inneholder en omfattende oversikt over utelukkelsesklausulene fra et domstolsperspektiv.

[Nettstedet til den internasjonale straffedomstolen](#) inneholder en stor database over internasjonale instrumenter og internasjonal og nasjonal rettspraksis for internasjonale forbrytelser. Et nyttig hjelpemiddel for saksbehandlere som håndterer straffbarhetsmomenter, kan være ICCs [juridiske verktøy](#).

Relevant materiale fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR):

- ▶ [Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees \(chapter IV\)](#);
- ▶ [Background Note on the Application of the Exclusion Clauses: Article 1F of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees](#)
- ▶ [Guidelines on International Protection: Application of the Exclusion Clauses: Article 1F of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees](#)
- ▶ [Guidelines on International Protection: Child Asylum Claims under Articles 1\(A\)2 and 1\(F\) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees](#)

For spørsmål om internasjonal humanitær rett og lover og handlinger i internasjonale eller ikke-internasjonale konflikter, kan nettstedet til den [internasjonale Røde Kors-komiteen \(ICRC\)](#) være en relevant kilde.

TILGANG TIL EU-PUBLIKASJONER

Gratispublikasjoner:

- ett eksemplar:
fra EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>),
- mer enn ett eksemplar eller plakater/kart:
fra EUs representasjoner (http://ec.europa.eu/represent_en.htm),
fra delegasjonene i ikke-EU-land (http://eeas.europa.eu/delegations/index_en.htm)
ved å kontakte Europe Direct-tjenesten (http://europa.eu/europedirect/index_en.htm)
eller ringe 00 800 6 7 8 9 10 11 (gratisnummer fra hvor som helst i EU) (*).

(*) Informasjonen som gis er gratis, og det samme er de fleste samtaler (selv om noen operatører, telefonbokser eller hoteller kan kreve betaling).

Betalingspublikasjoner:

- fra EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

